

|                            |                                |
|----------------------------|--------------------------------|
| Súd:                       | Najvyšší súd SR                |
| Spisová značka:            | 4Cdo/25/2023                   |
| Identifikačné číslo spisu: | 1516215741                     |
| Dátum vydania rozhodnutia: | 30.07.2025                     |
| Meno a priezvisko:         | Mgr. Miroslav Šepták           |
| Funkcia:                   | sudca                          |
| ECLI:                      | ECLI:SK:NSSR:2025:1516215741.1 |

## UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu I. O. J., narodeného XX. M.J. XXXX, J., Š. XXXX/XX, J., proti žalovanej obchodnej spoločnosti News and Media Holding, a.s., Bratislava, Einsteinova 25, IČO: 47 256 281, zastúpenej advokátskou kanceláriou Škubla & Partneri s.r.o., Bratislava, Digital Park II, Einsteinova 25, o ochranu osobnosti s náhradou nemajetkovej ujmy, vedenom na Okresnom súde Pezinok pod sp. zn. 39C/9/2017, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 27. januára 2022 sp. zn. 9Co/56/2021 v spojení s uznesením z 02. januára 2023 sp. zn. 9Co/56/2021- 560, takto

### rozhodol:

Dovolanie voči potvrdzujúcemu výroku krajského súdu týkajúceho sa povinnosti žalovanej ospravedlniť sa o d m i e t a.

Rozsudok krajského súdu v potvrdzujúcom výroku týkajúcom sa povinnosti žalovanej uhradiť žalobcovi titulom nemajetkovej ujmy sumu 5.200 eur ako aj vo výroku o trovách konania z r u š u j e a vec mu v uvedenom rozsahu vracia na ďalšie konanie.

### Odôvodnenie

1. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) napadnutým rozsudkom potvrdil v napadnutých častiach rozsudok Okresného súdu Pezinok (ďalej len „súd prvej inštancie“, resp. „prvoinštančný súd“) z 24. novembra 2020, č.k. 39C/9/2017-402 (v poradí druhým) v spojení s doplniacim rozsudkom z 08. apríla 2021, č.k. 39C/9/2017-478, ktorým uložil žalovanej povinnosť v týždenníku Plus7dní v čísle, ktoré bude nasledovať ako druhé v poradí po právoplatnosti tohto rozsudku, sa na vlastné náklady ospravedlniť žalobcovi uverejnením ospravedlnenia na rovnakej strane rovnakým typom a veľkosťou písma ako mal článok uverejnený v týždenníku Plus7dní zo dňa 20. októbra 2016, v čísle 42, ročník XXVI, na stranách 34-36, ktorého autorom je G. N., vydavateľom žalovaná s titulkom „Zločinci v talároch?“ vrátane titulku „Ospravedlnenie“ s rovnakým typom a veľkosťou písma ako bol titulok článku „Zločinci v talároch?“ v znení: News and Media Holding a.s. Einsteinova 25, 851 01 Bratislava, IČO: 47 256 281, spoločnosť zapísaná v OR SR Ba I: Oddiel Sa, Vložka 6074/B, sa ospravedľuje I. O. J. za neoprávnený zásah do práva na ochranu jeho osobnosti a cti, spôsobený uvedením článku zo dňa 20. októbra 2016, číslo 42, týždenník Plus7dní, ročník XXVI, na stranách 34

až 36 s titulkom „Zločinci v talároch?“, v ktorom boli uvedené nepravdivé fakty alebo nepravdivé úsudky - „súdna moc vynášala vopred stanovené rozsudky...“ - „počas totality ich pričinením končili občania vo väzení len preto, že chceli opustiť neslobodný režim...“ - „tí, čo sa podieľali na perzekúciách...“ - „kto bude súdiť tých, čo súdili nevinných...“ - „Zločinci v talároch?“ - „našou úlohou je zverejňovať mená tých, ktorí sa podieľali na zločinoch bývalého režimu.“ (výrok I.), uložil žalovanej povinnosť žalobcovi uhradiť titulom nemajetkovej ujmy sumu 5 200 eur do troch dní odo dňa právoplatnosti tohto rozsudku (výrok II.), zároveň žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania (prvoinštančného aj odvolacieho) v rozsahu 100 % (výroky III. a IV). Doplniacím rozsudkom súd prvej inštalencie zamietol žalobu žalobcu vo zvyšku, t.j. v časti nad sumu priznanej náhrady nemajetkovej ujmy.

1.1. Súd prvej inštalencie rozhodnutie po právnej stránke odôvodnil ustanoveniami § 11, § 13 ods. 1 a 2 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“), článkom 19 ods. 1 a 2 a článkom 26 ods. 1 a 2 zákona č. 460/1992 Zb. Ústavy Slovenskej republiky, § 12 ods. 2, 3, 4 zákona č. 274/2017 o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. V dôvodoch rozhodnutia uviedol, že žalobca sa podanou žalobou domáhal ospravedlnenia a náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch titulom porušenia jeho práva na ochranu osobnosti, ku ktorému malo dôjsť publikovaním článku s titulkom „Zločinci v talároch?“ v tlačenom i internetovom vydaní týždenníka Plus 7 dní. Publikovaním žalobcom vytýkaného článku žalovaná ako vydavateľ tlačového, resp. i elektronického média realizovala svoje právo na slobodu prejavu garantované rovnako Ústavou Slovenskej republiky, konkrétne jej článkom 26. Tomuto ústavnému právu zodpovedá právo na slobodu prejavu tak, ako je ustanovené článkom 10 Európskeho dohovoru o ľudských právach, ktorý ustanovuje, že výkon týchto slobôd [t.j. práv vyplývajúcich zo slobody prejavu], pretože zahŕňa povinnosti aj zodpovednosť, môže podliehať takým formalitám, podmienkam, obmedzeniam alebo sankciám, ktoré stanovuje zákon, a ktoré sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, územnej celistvosti alebo verejnej bezpečnosti, na predchádzanie nepokojom alebo zločinnosti, ochranu zdravia alebo morálky, ochranu povesti alebo práv iných, zabránenia úniku dôverných informácií alebo zachovania autority a nestrannosti súdnej moci. V našich podmienkach najmä judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky boli postupne stanovené i hranice práva na ochranu osobnosti, za ktorými toto právo musí ustúpiť dôležitejšiemu záujmu verejnosti na informácie o osobách a veciach verejného záujmu. Toto právo verejnosti na informácie je najčastejšie uspokojované práve činnosťou novinárov.

1.2. Súd prvej inštalencie uviedol, že článok uverejnený v týždenníku Plus 7 dní s titulkom „Zločinci v talároch?“, pre ktorý sa žalobca domáha zadosťučinenia, je obsahovo zameraný na rozhodovaciu činnosť doteraz vo svojej funkcii činných sudcov, ktorí medzi rokmi 1977 a 1989 odsúdili občanov za trestný čin Opustenie republiky podľa § 109 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. v znení účinnom do 31. januára 1990, a to v kontexte skutočnosti, že v danom čase bola ČSSR viazaná Medzinárodným paktom o občianskych a politických právach z roku 1966, ktorý pre ČSSR nadobudol platnosť v roku 1976 a ktorý v článku 12 ods. 2 garantoval univerzálne ľudské právo slobodne opustiť ktorúkoľvek krajinu, aj svoju vlastnú. Samotná téma článku je bez akýchkoľvek pochybností témou verejného záujmu, nakoľko ide o činnosť štátnych orgánov, navyše o činnosť takú, ktorá bola vykonávaná v období neslobody a ktorá sa závažným spôsobom dotýkala ľudských práv a slobôd. Predmetný článok možno síce vnímať v širšom zmysle aj ako kritiku súdnictva, no primárne je zameraný na kritiku konkrétnych sudcov rozhodujúcich podľa § 109 Trestného zákona, ktorých mená zverejnil ÚPN, pričom niektorých z týchto sudcov vrátane žalobcu článok i priamo menuje.

1.3. Súd prvej inštalencie konštatoval, že sudcovia a ich rozhodovacia činnosť prirodzene môžu vzbudzovať i vzbudzujú záujem verejnosti a môžu byť i predmetom primeranej kritiky. Poukazujúc na rozhodnutie ESLP vo veci Kinceš v. Maďarsko z 27. januára 2015 a nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 10. januára 2013 sp. zn. IV. ÚS 472/2012 dospel k záveru, že kritika žalobcu v článku uverejnenom žalovanou prekročila medze prípustnej kritiky tak, ako ich vytýčila judikatúra ESLP a Ústavného súdu Slovenskej republiky a neoprávnene zasiahla do práva na ochranu osobnosti žalobcu. Podľa názoru súdu prvej inštalencie sa žalobcu netýkala len jedna veta v článku, v ktorej je priamo

menovaný, ale žalobcu (a ďalších sudcov v obdobnom postavení) sa týka článok ako celok. Konajúci súd podotkol, že nepravdivé skutkové tvrdenie v druhej časti vety výslovne zmieňujúcej žalobcu samo osebe nedosahovalo vysokú intenzitu zásahu do práva na ochranu osobnosti, oveľa dôležitejšie je však celkové vyznenie článku, ktoré je výrazne negatívne, neadekvátne expresívne, až škandalizujúce (nielen) voči žalobcovi a to pri absencii reálneho skutkového základu pre takto intenzívnu kritiku.

1.4. Pre pochopenie úvah, z ktorých vychádzal pri svojom rozhodovaní, poukázal prvoinštančný súd na to, akej problematiky sa týkala kritika obsiahnutá v danom článku. Žalobca, ako aj ďalší sudcovia, ktorí rozhodovali v trestných veciach do roku 1989, vyhlásili na základe žalôb prokurátorov odsudzujúce rozsudky nad osobami, ktoré sa dopustili trestného činu Opustenie republiky podľa § 109 Trestného zákona. Samotná existencia trestného činu Opustenie republiky podľa § 109 Trestného zákona bola síce legitímnym dôvodom na kritiku, avšak na kritiku štátu, prípadne v užšom zmysle zákonodarcu. K argumentácii žalovanej, že otázka, či mali vo svojich funkciách pokračovať sudcovia, ktorí začali pôsobiť pred rokom 1989, je legitímnym objektom verejného záujmu prvoinštančný súd uviedol, že v danom prípade žalobca nebol kritizovaný za samotnú skutočnosť, že vykonával funkciu i pred rokom 1989, ale bol kritizovaný konkrétne za svoju rozhodovaciu činnosť týkajúcu sa aplikácie § 109 Trestného zákona, ktorá nepredstavovala vecný základ pre kritiku sudcu ako osoby. Kritika sudcu pre nespravodlivé, ale zákonné rozhodnutie vydané v situácii, keď iné spravodlivejšie rozhodnutie vydať nemohol, je samoučelná a bezdôvodne zasahujúca do práva na ochranu osobnosti sudcu.

1.5. Pre posúdenie existencie a intenzity zásahu žalovanej do práva na ochranu osobnosti žalobcu nebolo podľa názoru súdu prvej inštancie podstatný len obsah, ale i forma kritiky - to ako bola kritika prednesená. Mal za to, že autor článku zvolil mimoriadne expresívne výrazové prostriedky, a to ako v slovnej, tak i v obrazovej forme. Odsudzujúce rozhodnutie vyhlásené žalobcom a spomenuté v článku môže byť vnímané ako nespravodlivé, azda i ako neetické, ale žiadnym rozumným spôsobom z toho nemožno vyvodiť, že by išlo o rozhodnutie „zločinné“ a že by žalobca bol zločinec. Pojem „zločinec“ („Zločinci v talároch?“) bol výslovne použitý iba v nadpise článku. Súd prvej inštancie uviedol, že aj keby pripustil, že titulok článku „Zločinci v talároch?“ v tomto prípade len mimoriadne extrémne provokuje, v duchu titulku sa nesie aj ďalší obsah článku. V článku za podnadpisom „Paragraf 109“ autor uviedol, že súdna moc sa podieľala na justičných vraždách, vymyslených obvineniach, vopred stanovených rozsudkoch a perzekúciách za absurdné zločiny. V nasledujúcom odseku je uvedené, že okrem obetí zákona [Trestného zákona, ktorý obsahoval uvedený trestný čin] zverejnil ÚPN zoznam jeho vykonávateľov - 86 vyšetrovateľov, 158 prokurátorov a 228 sudcov. Celá dotknutá stať článku vyznieva, podľa názoru súdu, ako škandalizácia „vykonávateľov“ ustanovenia § 109 Trestného zákona ich zaradením medzi „vykonávateľov“ justičných vrážd, vymyslených obvinení a vopred stanovených rozsudkov s akcentom na politický režim 50. rokov 20. storočia. O tom, že autor článku nemal ani snahu o vecnú a primeranú kritiku, svedčilo aj jeho vysporiadanie sa s vysvetlením danej problematiky v reakcii sudcov Najvyššieho súdu Slovenskej republiky na jeho novinársky dopyt. Za predmetné vyjadrenie sudcov Najvyššieho súdu Slovenskej republiky konkrétne a vecne popierajúce základnú premisu článku, teda že by sudcovia odsudzujúci páchatelov trestného činu Opustenie republiky konali protiprávne (či až zločinne), bola autorom článku daným sudcom bez logického podkladu pripísaná bagatelizácia následkov trestania odsúdených osôb a toto vyjadrenie tak vlastne bolo použité proti týmto sudcom. Celkové spracovanie článku v ňom v podstate neumožňuje vidieť iný zmysel ako je škandalizácia v ňom menovaných sudcov. Skutočnosť, že článok mal kriminalizovať dotknutých sudcov nakoniec potvrdil i sám jeho autor vo svojej svedeckej výpovedi, keď konštatoval, že pokiaľ je legislatívne dané, že bývalý režim bol zločinný, tak niekto tie zločiny musel páchať a tiež že publicistika považuje totalitné režimy za zločinné a on si myslí, že zločinné režimy musia mať aj svojich páchatelov. Podľa názoru súdu prvej inštancie nemožno prijať logickú skratku, na základe ktorej by každá osoba určitým spôsobom činná počas komunistického režimu bola automaticky považovaná za zločince. Je úplne legitímne, že verejnosť alebo jej časť nesúhlasí s tým, že niektorí sudcovia, ktorí boli vo svojich funkciách i pred rokom 1989, v nich zotrvali aj naďalej, a môžu dokonca spochybňovať morálnu integritu takýchto sudcov, avšak medzi nemorálnym správaním a zločinom je podstatný pojmový rozdiel. Verejne v médiu s pomerne širokým okruhom čitateľov, akým týždenník Plus 7 dní nepochybne je, označiť bezdôvodne kohokoľvek, či už výslovne alebo v zjavných náznakoch za zločince, predstavuje

hrubý zásah do jeho osobnej integrity a tento zásah je ešte výraznejší u osoby sudcu, pre ktorého je bezúhonnosť základným kvalifikačným predpokladom na výkon jeho funkcie. Právo osoby, aby nebola bezdôvodne, resp. na vecnom podklade, z ktorého daný záver nemožno vôbec vyvodit', kriminalizovaná, prevažuje nad právom na slobodu prejavu. Súd prvej inštancie vychádzajúc z výsledkov vykonaného dokazovania v súlade s názorom odvolacieho súdu vysloveným v predchádzajúcom rozhodnutí, ktorým bol viazaný (§ 391 ods. 2 CSP) rozhodol, že k zásahu do osobnostných práv žalobcu inkriminovaným článkom došlo, rozhodol tak, ako bolo uvedené vo výroku napadnutého rozsudku (z 24. novembra 2020).

1.6. K otázke priznania náhrady nemajetkovej ujmy súd prvej inštancie uviedol, že podmienkou priznania náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch (t. j. materiálnej satisfakcie) je vždy existencia závažnej ujmy, samozrejme v závislosti na individuálnych okolnostiach daného prípadu. Dospel k záveru, že v konaní nebolo zo strany žalobcu žiadnym spôsobom preukázané, že by mal žalovanou zverejnený článok priamy zásah do jeho kariéry. Čo sa týka dopadu na dôstojnosť a vážnosť žalobcu v spoločnosti a jeho súkromnom živote súd prvej inštancie vykonal vo veci dokazovanie výsluchom svedkov a to výsluchom bývalej manželky, rodinných známych, kolegov a oboznámil sa so zdravotnou dokumentáciou žalobcových rodičov. Čo sa týka zdravotného stavu matky a otca žalobcu prvoinstančný súd sa nestotožnil s argumentáciou žalobcu, že k výraznému zhoršeniu ich zdravotného stavu došlo v dôsledku prečítania si článku. Z výsluchov svedkov mal za preukázané, že jeho vzťahy tak s bývalou manželkou ako aj rodinnými známymi ochladli a to podľa ich vyjadrení práve z dôvodu informácií a skutočností, ktoré si prečítali v článku zverejneného žalovanou, čím možno objektívne konštatovať, že práve úmysel škandalizovať žalobcu ako sudcu pred rokom 1989 sa naplnil a to z dôvodu, že v článku žalovaná neprihliadla a nezverejnila objektívne súvislosti vo vzťahu k výkonu verejnej funkcie a spoločenských vzťahov pred rokom 1989. Súd prvej inštancie konštatoval, že stupeň závažnosti zásahu do osobnostných práv žalobcu opodstatňuje tak nemateriálnu ako aj materiálnu satisfakciu, keďže bola splnená podmienka priznania náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch (t. j. materiálnej satisfakcie) a to existencia závažnej ujmy. Za závažnú ujmu považoval uspokojovanie túžby žalovanej po senzácii a škandalizácii, čo zákon nepripúšťa. Pri určovaní výšky materiálnej satisfakcie súd prvej inštancie prihliadol na skutočnosť, že predmetný zásah do jeho osobnostných práv nemal vplyv na jeho kariéru sudcu, avšak priamo preukázal vo vzťahu k osobe žalobcu ochladnutie jeho najbližšieho okolia k nemu, teda spôsobenie neoprávneného zásahu do cti a dôstojnosti, ktorý žalobcovi objektívne spôsobil ujmu na jeho súkromnoprávných vzťahoch. Z tohto dôvodu určil výšku finančného zadost'učinenia rovnako ako vyplatenie odškodnenia za spôsobenú morálnu škodu obeti násilného trestného činu v sume desaťnásobku minimálnej mzdy, čo predstavovalo ku dňu rozhodnutia súdu prvej inštancie 5. 200 eur. O trovách konania rozhodol súd prvej inštancie podľa § 255 ods. 1 CSP; v spore úspešnému žalobcovi priznal voči v spore neúspešnej žalovanej nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %, s tým, že o výške náhrady bude rozhodnuté samostatným uznesením po právoplatnosti tohto rozsudku.

2. Odvolací súd na odvolanie žalovanej preskúmal a prejednal vec v rozsahu podaného odvolania a dospel k záveru, že odvolanie žalovanej nie je dôvodné, pretože súd prvej inštancie náležite zistil skutkový stav v zmysle § 215 ods. 1 CSP, vec posúdil správne po právnej stránke a svoje rozhodnutie aj dostatočne odôvodnil (§ 220 ods. 2 CSP).

2.1. Odvolací súd uviedol, že prejednáváná právna vec je typickým prípadom, kedy sa do kolízie dostala sloboda prejavu, právo na informácie na jednej strane a ochrana ľudskej dôstojnosti na strane druhej. Súdna prax konkurenciu práva na slobodu prejavu a práva na ochranu osobnosti rieši s použitím tzv. testu proporcionality medzi slobodou prejavu a ochranou osobnosti. Podľa odvolacieho súdu napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie v zásade v jeho odôvodnení dalo odpoveď na všetky tieto relevantné otázky, teda kto informáciu zverejnil (KTO), koho sa informácia týka (O KOM), akých záležitostí sa informácia týka (ČO), kde došlo k zverejneniu informácie (KDE), kedy došlo k zverejneniu informácie (KEDY), ako došlo k zverejneniu informácie (AKO), a to aj s opísaním intenzity zásahu kolidujúcich práv, napriek tomu, že text rozsudku nebol takto štruktúrovaný (nebolo povinnosťou súdu takto štruktúrovať text jeho rozhodnutia, podstatné bolo, či text odôvodnenia rozsudku dáva dostatočné odpovede na vyššie spomenuté otázky).

2.2. Odvolacie námiety žalovanej, že súd prvej inštalácie sa nedostatočne vysporiadal s otázkou, akej povahy boli niektoré vybrané výroky článku (označené písmenami A až G), a tiež, že súd prvej inštalácie sa týmito výroky jednotlivito nezaoberal, ale že posudzoval celý článok, odvolací súd nepovažoval za dôvodné. Je pravdou, že v konaní boli predmetnom posudzovania aj niektoré jednotlivé výroky samostatne, osobitne, nemožno ale strácať zo zreteľa, že tieto tvorili súčasť jedného textu, a teda logicky museli byť hodnotené v jeho rámci, v jeho kontexte. Súd prvej inštalácie sa tak nemohol vyhnúť posudzovaniu textu, ktorého súčasť tvorili aj vypichnuté výroky, ako celku. Súd prvej inštalácie tieto výroky posúdil z hľadiska ich povahy zjavne ako kritiku, t. j. ako hodnotové úsudky (body 56 až 60 odôvodnenia napadnutého rozsudku súdu prvej inštalácie), keď sa následne venoval otázke, či kritika žalovanej, obsiahnutá v predmetnom článku, bola v medziach prípustnej kritiky, alebo či ju prekročila. Súd prvej inštalácie sa teda povahou uverejnených výrokov zaoberal, a tieto podľa názoru odvolacieho súdu správne vyhodnotil ako hodnotové úsudky (kritiku), čiže ako prejav subjektívnych názorov autora. Odvolací súd v tejto súvislosti uviedol, že súd prvej inštalácie sa riadil usmernením odvolacieho súdu, ktorý uznesením z 22. mája 2020 č.k. 9Co/75/2019 - 367 zrušil v poradí prvý rozsudok súdu prvej inštalácie, v ktorom odvolací súd dospel k záveru, že k zásahu do osobnostných práv žalobcu inkriminovaným článkom došlo, žalobcom uplatnený žalobný petit v časti morálnej satisfakcie formou ospravedlnenia však vyhodnotil ako nevykonateľný (nevyplyvalo z neho, akým spôsobom žalobca navrhuje, ako sa má žalovaná ospravedlniť), z ktorého dôvodu vec vrátil súdu prvej inštalácie na ďalšie konanie.

2.3. Odvolací súd nepovažoval za sporné, že žalobca ako sudca vyniesol odsudzujúci rozsudok v prípade obžalovanej R. M., podľa § 109 Trestného zákona, t. j. pre trestný čin Opustenia republiky, ktorý by v podmienkach demokratického právneho štátu nemohol obstáť. Tiež je pravdou, že v podmienkach vtedajšieho komunistického režimu, ktorého symbolom bola aj existencia trestného činu Opustenia republiky podľa § 109 Trest. zák., bola zároveň ČSSR viazaná Medzinárodným paktom o občianskych a politických právach, ktorý vo svojom čl. 12 ods. 2 garantoval univerzálne ľudské právo slobodne opustiť ktorúkoľvek krajinu, aj svoju vlastnú. Existencia vtedajšieho ust. § 109 Trestného zákona tak bola v priamom rozpore s medzinárodnými záväzkami vtedajšej ČSSR. Žalobca ako sudca bol povinný rozhodovať na základe v tom čase platného znenia zákonov, t.j. aj Trestného zákona, včítane jeho spomínaného ust. § 109. Článok bol uverejnený pod nadpisom „Zločinci v talároch?“. Odvolací súd nesúhlasil s obranou žalovanej v odvolaní, že žalobcu ako zločínca neoznačila, keď v tejto súvislosti upozorňovala na to, že v nadpise článku použila otáznik, nakoľko uvedeným nadpisom (hoci aj s otáznikom na konci) autor článku nepochybne mieril na ním v článku menovaných sudcov a prokurátorov (práve títo v rámci výkonu svojej funkcie nosia taláre) a uvedenie konkrétnych mien (vrátane žalobcovho) v článku súviselo práve so zvoleným nadpisom „Zločinci v talároch?“. Zvolený nadpis článku „Zločinci v talároch?“ nepochybne plnil cieľ získať si pozornosť čitateľa, aby si text pod nadpisom prečítal, zároveň použitý pojem „zločinci“ veľmi jednoznačne hodnotil v článku menované osoby (t. j. aj žalobcu) ako ľudí, ktorí spáchali zločin (zločiny), pričom vážnosť a expresívnosť takéhoto hodnotenia stále aktívnych sudcov (či prokurátorov, vyšetrovateľov) použitie otáznika na konci nadpisu nijako nevyklučuje ani významne nezľahčuje. Označenie v článku menovaných osôb - včítane žalobcu - ako „zločincov v talároch“ bolo vzhľadom na jeho obsah, nosnou myšlienkou uverejneného textu. V tejto súvislosti odvolací súd pripomenul, že už v predchádzajúcich rozhodnutiach v danej veci sa súdy zaoberali potrebou diferencovať pri posudzovaní (kritike) súdneho systému (justície) ako celku a pri hodnotení (kritike) konkrétneho sudcu. Skutočnosť, prečo v článku menovaní sudcovia, prokurátori (vyšetrovatelia) v ňom boli označení za zločincov, bola vysvetlená tým, že komunistický režim, v rámci ktorého spomenutí sudcovia (prokurátori, vyšetrovatelia) vykonávali svoju funkciu, bol vo svojej podstate zločinný (svedok G. N.). Hoci s charakteristikou komunistického systému ako zločinného treba súhlasiť, označenie - konkrétne žalobcu - za zločínca v predmetnom článku predstavuje podľa odvolacieho súdu neprípustné zjednodušenie inak oprávnené kritizovanej (hodnotenej) problematiky, spojennej s aplikáciou § 109 Trestného zákona, ako aj neprípustnú skratku medzi hodnotením (kritikou) súdneho systému v podmienkach komunistického režimu a hodnotením (kritikou) konkrétneho sudcu ako jeho reprezentanta. Žalobcovi bolo v článku vytýkané rozhodovanie v jednej konkrétnej veci obžalovanej R. M.. Ustanovenie § 109 Trestného zákona bolo nepochybne typickým príkladom trestnej

politiky zneužitéj vtedajším politickým režimom, pričom nemožno opomenúť, že uvedené zákonné ustanovenie bolo v dobe pred spoločenskými zmenami v r. 1989 súčasťou platného znenia Trestného zákona, a teda bolo pre sudcu záväzné. Napriek tomu by nemalo viesť k už spomínanému zjednodušenému a paušálnemu vnímaniu osoby sudcu, ktorý uvedené ustanovenie aplikoval. O to viac, keď použitý pojem „zločinec“ v bežnom ponímaní evokuje predstavu človeka, ktorý spáchal trestný čin vyznačujúci sa mimoriadne hrubým porušením práva, pričom žalobca za spáchanie (akéhokoľvek) trestného činu nebol nikdy odsúdený (ani podozrivý zo spáchania takéhoto trestného činu).

2.4. Odvolací súd ďalej uviedol, že sudcovia (a teda aj žalobca) môžu byť predmetom primeranej kritiky, keďže predstavujú špecifickú skupinu verejných činiteľov, a ako takí musia byť uzrozumení s tým, že ich postup môže byť oprávnene predmetom verejného záujmu a posudzovania. Judikatúra ESLP vychádza z už spomínaného záveru, že rozsah prípustnej kritiky je v prípade jednotlivých sudcov užší než rozsah kritiky súdov či celého justičného systému (rozhodnutie ESLP vo veci Kobenter a Standard Verlags GmbH v. Rakúsko, tiež vo veci Ormanni v. Taliansko z r. 2017). V posudzovanom článku hranica medzi kritikou súdneho systému existujúceho do r. 1989, ktorého súčasťou bolo aj používanie § 109 Trestného zákona a kritikou (aktívnych) sudcov, ktorí rozhodovali na základe spomínaného ustanovenia Trestného zákona v podstate nie je, resp. táto kritika splyva. Nedostatočnú snahu o primeranejšie posúdenie (kritiku) v článku spomínaných konkrétnych osôb (vrátane žalobcu), videl odvolací súd aj v tom, že hoci sa článok venuje uplatňovaniu § 109 Trestného zákona v rokoch 1977 až 1989, tak fungovanie súdneho systému v podmienkach komunistického režimu je v článku dokreslené aj fotografiou z trestného procesu s C. Y., ktorý je symbolom nedemokratického justičného systému bývalej ČSSR v jeho najbrutálnejšej podobe, ku ktorému procesu ale došlo v období 50-tych rokov 20. storočia, a teda nesúvisel s témou, ktorej sa venoval inkriminovaný článok. Potom označenie žalobcu v článku ako „zločinc“ (hoci s použitím otáznika) je kritikou, ktorá je neprimeraná, nakoľko vo vzťahu k osobe konkrétného sudcu (tu žalobcu) sa javí ako neprimerane expresívna, ale tiež výsostne paušálna. Hodnotí žalobcu ako sudcu bez ohľadu na jeho dlhoročné pôsobenie v sudcovskej funkcii, pri výkone ktorej mu nebol vytýkaný žiadny závažný nedostatok. Článok žalovanej teda aj podľa odvolacieho súdu prekročil limity takej kritiky, ktorú by ešte bolo možné označiť ako primeranú. Inkriminovaným článkom tak došlo k zásahu do osobnostných práv žalobcu.

2.5. Žalobca sa v konaní z titulu zásahu do jeho osobnostných práv domáhal voči žalovanej uverejnenia ospravedlnenia ako aj náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, v zmysle ust. § 13 Občianskeho zákonníka. K námietke žalovanej ohľadom obsahu textu ospravedlnenia, odvolací súd bol názoru, že text navrhovaného ospravedlnenia obстоjí - zo žiadnej právnej úpravy nevyplýva povinnosť vymedziť v jeho texte povahu každého jednotlivého výroku, text ospravedlnenia reaguje na celkový obsah článku, ktorým žalovaná zasiahla do osobnostných práv žalobcu. Odvolací súd sa stotožnil so záverom prvoinštančného súdu v tom, že morálna satisfakcia, spočívajúca v uložení povinnosti žalovanej ospravedlniť sa žalobcovi, by vzhľadom na povahu informácií v publikovanom článku (charakterizovanie žalobcu ako zločinc v talári, ako predstaviteľa zločinného systému), spôsob neoprávneného zásahu (široká publicita tlačou) nebola postačujúca a ani dostatočne účinná. Súd prvej inštancie preto správne považoval za dôvodné aj žalobcom uplatnené právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch - peňažné zadostučinenie. Pokiaľ ide o výšku priznanej náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, odvolací súd uviedol, že peňažná náhrada má zabezpečiť zmiernenie utrpenej nemajetkovej ujmy, ktorou súd vymedzuje rozsah a mieru ujmy na osobnostných právach poškodenej osoby, vychádzajúc zo všetkých okolností prípadu, intenzity zásahu, spôsobu, akým bol zásah vykonaný a pod. Berúc do úvahy zmienené kritériá, odvolací súd považoval priznanú peňažnú satisfakciu vo výške 5 200 eur za primeranú, keď v podrobnostiach odkázal na odôvodnenie rozhodnutia súdom prvej inštancie.

2.6. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol odvolací súd v zmysle § 396 ods. 1, § 262 ods. 1 v spojení s ustanovením § 255 ods. 1 CSP.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovala z dôvodu uvedeného v ustanoveniach § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Navrhovala, aby dovolací súd zrušil napadnutý rozsudok v celom rozsahu a vec vrátil odvolaciemu súdu

na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

3.1. V stručnom zhrnutí skutkového stavu žalovaná konštatovala, že predmetom žaloby je článok s názvom „Zločinci v talároch?“ zverejnený v týždenníku Plus 7 dní na str. 34 až 36 dňa 20. októbra 2016, ako aj na internetovej stránke [www.pluska.sk](http://www.pluska.sk), ktorý podľa žalobcu obsahuje viacero nepravdivých a znevažujúcich výrokov v článku, konkrétne: „súdna moc vynášala vopred stanovené rozsudky...“; („výrok A“), „počas totality ich pričinením končili občania vo väzení len preto, že chceli opustiť neslobodný režim...“; („výrok B“), „tí, čo sa podieľali na perzekúciách...“; („výrok C“), „podieľali sa na prenasledovaní občanov...“; („výrok D“), „kto bude súdiť tých, čo súdili nevinných...“ („výrok E“), „zločinci v talároch?“; („výrok F“), „našou úlohou je zverejňovať mená tých, ktorí sa podieľali na zločinoch bývalého režimu...“; („výrok G“).

3.2. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP žalovaná namietala, že odvolací súd sa v odôvodnení rozsudku nevysporiadal ani s jedným argumentom obsiahnutom v odvolaní žalovanej. Dovolateľka uviedla, že okrem opomenutia argumentácie vo vzťahu k nepreukázaniu vzniku a výšky požadovanej náhrady nemajetkovej ujmy sa súd rovnako nevysporiadal ani s odvolacou argumentáciou k charakteru výrokov obsiahnutých v článku. Mala za to, že išlo o zásadnú a relevantnú námietku, ktorá mala vplyv na posúdenie splnenia podmienok morálnej satisfakcie, ktorú súd priznal žalobcovi. Posúdenie charakteru napádaných výrokov je totiž kľúčovou otázkou a súčasťou testu proporcionality, ktorý súd v danej veci vykonal, pričom ak by aj súd s touto námietkou žalovanej nesúhlasil a s touto sa nestotožnil, mohol a mal v odôvodnení rozsudku tento postup náležite odôvodniť. Dovolateľka namietala, že jednoduché konštatovanie súdu typu „stotožňujem sa“ a preklopenie odôvodnenia prvoinštančného rozsudku do obsahu odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu nie je vyčerpávajúcou skutkovou a právnu odpoveďou na spor medzi stranami. Takto formulované odôvodnenie napadnutého rozsudku považovala za arbitrárne, a to osobitne s ohľadom na okolnosti predmetu sporu a strán sporu, a to najmä v situácii, kedy sa súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe, keď žalobkyni priznal náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch napriek tomu, že žalobca vznik a závažnosť tejto údajnej ujmy nepreukázal. Žalovaná mala za to, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu je nedostatočne odôvodnený a z tohto dôvodu nepreskúmateľný.

3.3. V súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolateľka uviedla/zopakovala, že súd vec nesprávne právne posúdil vec, keď potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie, ktorým zaviazal žalovanú uverejniť ospravedlnenie žalobcovi a zaplatiť žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch vo výške 5 200 eur, pričom sa v odôvodnení rozsudku nevysporiadal so všetkými pre prípad rozhodujúcimi skutočnosťami, ako napríklad posúdením charakteru výrokov, ich významu či dokonca, súd sa riadne nezaoberal ani len výrokmi napádanými žalobou, ale naopak výrokmi, ktoré sa žalobcu netýkali, a ktoré žalobca žalobou nenapádal.

3.3.1 Žalovaná poukázala na odvolaciu námietku, že súd prvej inštancie sa nezaoberal charakterom výrokov, keď v rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou absolútne opomenul skúmať: (i) či ide o hodnotiaci úsudok, alebo skutkové tvrdenie, (ii) či je hodnotiaci úsudok primeraný, alebo neprimeraný, (iii) či je skutkové tvrdenie pravdivé, alebo nepravdivé, (iv) či sa vôbec konkrétne výroky týkali žalobcu (napr. v prípade výroku G), a (v) či žalovaná za konkrétny výrok nesie zodpovednosť (napr. v prípade výrokov tretích osôb vykonaných v interview, či výrokov štátnych orgánov, resp. verejných činiteľov). Odvolací súd posudzoval iba kontext článku (ktorý podľa žalovanej navyše posúdil nesprávne v rozpore s testom proporcionality), čo je v rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou. Žalovaná sa nestotožnila s tvrdením odvolacieho súdu, že súd prvej inštancie posúdenie výrokov z hľadiska ich charakteru vykonal (v bodoch 56. až 60. odôvodnenia rozsudku), nakoľko (i) v uvedených bodoch odôvodnenia rozsudku sa súd prvej inštancie zaoberá výrokmi, ktoré neboli predmetom žaloby a zároveň (ii) uvedené výroky pomenúva ako skutkové tvrdenia bez bližšieho odôvodnenia. Navyše v bodoch rozsudku prvoinštančného súdu, na ktoré odkazoval odvolací súd v bode 61. odôvodnenia rozsudku sa absolútne nespomína pojem „hodnotiace úsudky“, na ktorý poukazuje odvolací súd. V súvislosti s potrebou rozlišovania medzi skutkovými tvrdeniami a hodnotiacimi úsudkami žalovaná poukázala na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. mája 2010 sp. zn. 4Cdo/149/2009 a rozsudok z 25.

februára 2009 sp. zn. 5Cdo 55/2008.

3.3.2. Aj napriek tomu, že odvolací súd uviedol, že článok posudzoval v jeho kontexte ako celok, podľa žalovanej z odôvodnenia rozsudku nevyplýva, že by pri tomto posúdení zohľadnil ustálenú rozhodovaciu prax vo vzťahu k prípustnosti kritiky verejných záležitostí, na ktorú poukazovala v odvolaní (rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 30Cdo 2230/2010). S ohľadom na predmet článku žalovaná uviedla, že už v rámci konania (vrátane odvolania) poukázala na viaceré právne vety skutkovo súvisiaceho nálezu Ústavného súdu Českej republiky zo 17. júla 2007 sp. zn. IV. ÚS 23/05, ktorý posudzoval ústavnoprávny rozmer konaní pred všeobecnými súdmi vo veci novinárskej reportáže o sudkyni, ktorá počas totalitného režimu rozhodovala v „politických procesoch“, na ktoré však odvolací súd neprihliadol a odôvodnení rozsudku sa nimi nezaoberal, pričom tieto žalovaná považovala za jedny z kľúčových na posúdenie oprávnenosti prípadného zásahu žalovanej do osobnostných práv žalobcu. Žalovaná taktiež namietala, že odvolací súd opomenul v rozsudku posúdenie toho, či za jednotlivé výroky vôbec nesie zodpovednosť, napríklad keď v prípade výroku G ide o výrok predsedu ÚPN, v súvislosti s ktorým v zmysle ustálenej rozhodovacej praxe vydavateľ periodickej tlače nemôže niesť zodpovednosť za zverejnenie informácií založených na vyjadreniach orgánov verejnej moci rozhodnutie (nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 28. októbra 2010 sp. zn. IV. ÚS 107/2010). V súvislosti s nesprávnym právnym posúdením jednotlivých výrokov žalovaná dala do pozornosti, že v rámci rozsudku odvolacieho súdu absentuje riadne vykonanie posúdenia proporcionality medzi slobodou prejavu žalovanej a právom na ochranu osobnosti žalobcu, pričom poukázala na bod 29. odôvodnenia nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 692/2017, že v zmysle ustálenej rozhodovacej praxe obmedzenie akéhokoľvek základného práva alebo slobody musí byť v súlade so zásadou proporcionality. Z tohto pohľadu dovolateľka považovala odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu za jednostranné, vychádzajúce z posúdenia veci výhradne z pohľadu žalobcu, čo je nepochybne v rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou (poukaz na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 235/2020-53). Žalovaná ďalej argumentovala, že v rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou, podľa ktorej by mali byť súdy tolerantnejšie pri výrazových prostriedkoch vyskytujúcich sa v médiách pokiaľ ide o tému verejného záujmu, odvolací súd na niekoľkých miestach v rámci odôvodnenia rozsudku uviedol, z absolútne nepochopiteľných dôvodov, že žalovaná mala v predmetnom článku označiť žalobcu za „zločince“ čo nie je pravdou. Pojem „zločinec“ sa uvádza výhradne vo výroku F formou otázky (polemického výroku), a teda v nadpise článku, v súvislosti s ktorým platí, že v nadpise možno akceptovať vyššiu mieru tolerance vo vzťahu k výrazovým prostriedkom vzhľadom na funkciu titulku, pričom zároveň žalovaná dodala, že Výrok F nie je kategorickým, skutkovým tvrdením, ale hodnotiacim úsudkom polemického charakteru, z ktorého obsahu absolútne nemožno vyvodzovať, že by žalovaný označil žalobcu za zločince, čo malo v konečnom dôsledku predstavovať neoprávnený zásah do osobnostných práv žalobcu. V tejto súvislosti žalovaná poukázala na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky zo 14. decembra 2012 sp. zn. IV. ÚS 448/2012-54, uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 19. októbra 2011 sp. zn. I. ÚS 390/2011. Vo vzťahu k posudzovaniu titulkov, resp. nadpisov poukázala na právny názor Ústavného súdu Slovenskej republiky v rozhodnutí z 18. septembra 2012 sp. zn. II. ÚS 340/09, pričom podotkla, že v zmysle konštantnej judikatúry sa titulok nemá posudzovať samostatne, ale vo väzbe s celkovým obsahom článku.

3.3.3. Za tiež nesprávne posúdený považovala žalovaná záver, ktorým sa odvolací súd stotožnil s výrokom prvoinštančného súdu, ktorý priznal žalobcovi ospravedlnenie v znení výroku I. rozsudku súdu prvej inštancie, nakoľko v odvolaní namietala, že znenie ospravedlnenia, ktoré jej súd uložil ako povinnosť uverejniť v týždenníku PLUS 7 DNÍ, je neurčité, keď neobsahuje riadne určenie a vymedzenie, ktoré žalobou napádané výroky predstavujú hodnotiace úsudky, a ktoré naopak skutkové tvrdenia, ktorými malo dôjsť k údajnému zásahu do osobnostných práv žalobcu. Mala za to, že toto určenie má jedinečný význam pri posudzovaní proporcionality medzi slobodou prejavu žalovanej a právom na ochranu osobnosti žalobcu, čo súdy nižších inštancií neposúdili. Žalovaná sa nestotožnila s posúdením odvolacieho súdu v rámci bodu 68. odôvodnenia rozsudku, že „text navrhovaného ospravedlnenia obстої - zo žiadnej právnej úpravy nevyplýva povinnosť vymedziť v jeho texte povahu každého jednotlivého výroku, text ospravedlnenia reaguje na celkový obsah článku, ktorým žalovaná zasiahla do osobnostných práv žalobcu z dôvodu, že 1) uložená povinnosť ospravedlniť sa za

„nepravdivé úsudky" je zjavne nesprávna a nezmyselná, keďže hodnotiace úsudky predstavujú názory ľudí, a teda z povahy veci nemôžu byť pravdivé alebo nepravdivé (Lingens c/a Rakúsko, rozsudok sp. zn. 5Cdo/55/2008 z 25. februára 2009); 2) znenie ospravedlnenia uvádza, že v článku boli uvedené „nepravdivé fakty alebo nepravdivé úsudky" čo absolútne popiera nutnosť rozlišovania medzi skutkovými tvrdeniami a hodnotiacimi úsudkami v kontexte ustálenej rozhodovacej praxe. Poskytnutím morálnej satisfakcie v uvedenej, neurčitej forme, došlo podľa názoru žalovanej, k neprimeranému a neoprávnenému (keď bez riadneho podkladu je žalovaná doslova nútená vyhlásiť, že jej článok je nepravdivý, a to navyše aj v časti hodnotiacich úsudkov, ktoré nemôžu byť pravdivé alebo nepravdivé) zásahu do jej slobody prejavu.

3.3.4. Dovolateľka mala za to, že v súvislosti s poskytnutou satisfakciou žalobcovi neobstoí ani názor odvolacieho súdu, ktorý považoval za splnené podmienky na priznanie náhrady nemajetkovej ujmy žalobcovi vo výške 5 200 eur. Odvolací súd uvádza, že žalobca „preukázal v konaní, že uvedeným neoprávneným zásahom žalovanej došlo k zníženiu jeho vážnosti v spoločnosti v značnej miere," pričom však nekonkretizuje, ktorým konkrétnym dôkazom bola ujma preukázaná, obzvlášť, keď v rámci konania bolo vykonaných niekoľko výsluchov svedkov navrhovaných žalobcom, ktorí však vypovedali rozporuplne, na čo poukazovala žalovaná v odvolaní a s čím sa odvolací súd nevysporiadal. Taktiež sa nevysporiadal s jej argumentáciou vo vzťahu k vierohodnosti jednotlivých svedkov a k nepreukázaniu príčinnej súvislosti medzi údajnou ujmovou žalobcu a údajným neoprávneným zásahom do osobnostných práv zo strany žalovanej. Žalovaná uviedla, že nepostačuje iba teoretická možnosť či objektívna spôsobilosť zásahu znížiť dobrú povesť žalobcu, ale preukázanie, že k vzniku ujmy v dôsledku výrokov skutočne došlo (poukaz na rozsudky Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 19. mája 2010 sp. zn. 5Cdo/202/2009, z 27. apríla 2006 sp. zn. 4Cdo/171/2005, na nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky z 5. decembra 2017 sp. zn. III. ÚS 288/2017 a z 18. apríla 2013 sp. zn. IV. ÚS 492/2012). Nakoľko zo strany žalobcu nebol riadne preukázaný vznik nemajetkovej ujmy odôvodňujúci priznanie peňažnej satisfakcie, žalovaná mala za to, že v kontexte ustálenej rozhodovacej praxe najvyšších súdnych autorít žalobca neunesol súvisiace dôkazné bremeno, a preto žalobcovi nemala byť priznaná akákoľvek finančná náhrada. Skutočnosť, že ani samotná existencia zásahu, a teda ani miera zásahu nebola riadne zo strany žalobcu v konaní preukázaná, považuje žalovaná za významnú vadu konania, bez ktorej nie je v konaní objektívne možné vydať rozsudok v jej neprospech.

4. Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu navrhol, aby najvyšší súd dovolanie postupom podľa § 448 CSP zamietol ako nedôvodné, nakoľko oba údy nižších inštancií vyhodnotili celú kauzu náležite, vecne, skutkovo i právne správne. Uviedol, že dovolateľka svojim podaním zavádza najvyšší súd i jeho ako žalobcu pretože poukazuje výlučne len na tie judikáty najvyšších súdnych autorít, ktoré sa jej „hodia", opomína však rozhodnutia súdov, na ktoré poukazoval žalobca. Navyše argumentuje judikátmi súdov z Českej republiky, pričom tieto pod pojem pojmu ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu nespádajú.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd" alebo „dovolací súd") ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie voči potvrdzujúcemu výroku krajského súdu týkajúceho sa povinnosti žalovanej ospravedlniť sa je potrebné odmietnuť, pretože nie je prípustné; rozsudok odvolacieho súdu v potvrdzujúcom výroku týkajúcom sa povinnosti žalovanej uhradiť žalobcovi titulom nemajetkovej ujmy sumu 5200 eur ako aj vo výroku o trovách konania bolo potrebné zrušiť a vec mu v uvedenom rozsahu vrátiť na ďalšie konanie.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

Dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP

7. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Podľa § 442 CSP dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd.

9. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolaateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

10. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolať sa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolaateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

11. Žalovaná vyvodzujúc prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP namietala nedostatok odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu, ktoré označila za arbitrárne, odvolací súd sa v ňom nevysporiadal ani s jedným ňou prezentovaným argumentom obsiahnutom v podanom odvolaní (za relevantné označila najmä tie, ktoré sa týkali charakteru výrokov obsiahnutých v článku a tie, ktoré sa týkali vzniku a výšky požadovanej náhrady nemajetkovej ujmy).

12. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov.

13. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, bod 26., 5Cdo/57/2019, bod 9., 10.) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola účastníkovi odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

14. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 420 CSP nie je významný subjektívny názor dovolať sa tvrdiaceho, že sa súd dopustil chyby vymenovanej v tomto ustanovení, ale rozhodujúcim je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo.

15. Dovolací súd zdôrazňuje, že pri posudzovaní splnenia požiadaviek na riadne odôvodnenie rozhodnutia, správnosť právnych záverov, ku ktorým súdy dospeli, nie je právne relevantná, lebo prípadne nesprávne právne posúdenie veci prípustnosť dovolania nezakladá. Ako vyplýva aj z judikatúry

ústavného súdu, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu (napr. I. ÚS 188/06).

16. V posudzovanom prípade dovolací súd nepovažoval uplatnený dôvod podľa § 420 písm. f) CSP za relevantný z dôvodu, že obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým by založil procesnú vadu zmätočnosti v zmysle citovaného zákonného ustanovenia.

16.1. V odôvodnení svojich rozhodnutí súdy oboch nižších inštancií popísali obsah podstatných skutkových tvrdení strán a dôkazov vykonaných v konaní, uviedli, z ktorých dôkazov vychádzali a ako ich vyhodnotili, zároveň citovali ustanovenia, ktoré aplikovali (body 43. až 50. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu) a z ktorých vyvodili svoje právne závery. Odvolací súd sa bezvýhradne stotožnil s právnym posúdením a kvalifikáciou namietaných sporných výrokov „...súdna moc vynášala vopred stanovené rozsudky...“; („výrok A“), „počas totality ich pričinením končili občania vo väzení len preto, že chceli opustiť neslobodný režim...“; („výrok B“), „tí, čo sa podieľali na perzekúciách...“; („výrok C“), „podieľali sa na prenasledovaní občanov...“; („výrok D“), „kto bude súdiť tých, čo súdili nevinných...“ („výrok E“), „zločinci v talároch?“; („výrok F“), „našou úlohou je zverejňovať mená tých, ktorí sa podieľali na zločinoch bývalého režimu...“; („výrok G“)“ súdom prvej inštancie ako hodnotové úsudky (kritiku), ktoré nemajú oporu v objektívnej realite vyplývajúcej z relevantných dôkazov, ale práve naopak sú v rozpore s ňou, a preto sú nepravdivé. Žalobca bol totiž kritizovaný konkrétne za svoju rozhodovaciu činnosť týkajúcu sa aplikácie § 109 Trestného zákona, ktorá nepredstavovala vecný základ pre kritiku sudcu ako osoby. Takýto záver súdy nižších inštancií vyvodili predovšetkým z obsahu sporného článku uverejneného v týždenníku Plus 7 dní s titulkom „Zločinci v talároch?“, ďalej výsluchom svedka/autora predmetného článku G. N.S., taktiež z výpovedí viacerých svedkov - bývalej manželky žalobcu, ktorá negatívne vnímala otázky kolegov a kolegyň na pracovisku na pôsobenie jej bývalého manžela v minulosti; C. D., kolegu žalobcu, ktorý potvrdil, že žalobca článok ťažko znášal, článok bol predmetom rôznych chodbových rečí, sám svedok ho vnímal ako tendenčný, nekorektný, S. T., kolegyne žalobcu, ktorá tiež potvrdila, že téma článku rezonovala na pracovisku niekoľko týždňov, na článok reagoval žalobca veľmi citlivo, manželov G. D. a J. D., ktorí zhodne uviedli, že boli v minulosti dobrými priateľmi so žalobcom, po vyjedení článku sa rozhodli vzťahy prerušiť, obaja pracujú na ministerstve vnútra, zdalo sa im nevhodné naďalej sa s ním stretávať, svedkov G. K. (prokurátor), O. B.Č. (dcéra žalobcu), C. B.Č. (zať žalobcu), C. G. a I. I., ktorí tiež potvrdili, že boli konfrontovaní s obsahom článku. Odvolací súd uzatváral, že aj on mal za preukázané, že okolie žalobcu na obsah článku reagovalo, konfrontovalo žalobcu s informáciami v článku, niektorí s nepríjemnými poznámkami, dožadovali sa vysvetlenia. Článok s nadpisom „Zločinci v talári?“ teda v prostredí, v ktorom sa žalobca pohyboval, viedol k opakovaným otázkam o jeho charaktere, či o jeho konaní, a v tej súvislosti viedol aj k pochybnostiam o jeho morálnom profile. Okolie žalobcu, či už v rámci jeho rodiny, alebo blízkych priateľov, či známych, dalo žalobcovi pocítiť negatívne reakcie na uverejnený článok obmedzením kontaktov, stratou alebo aspoň naštrbením dôvery k nemu, t. j. zasiahlo do jeho cti, dôstojnosti. Nemožno súhlasiť s dovolacou námietkou, že v napadnutom rozsudku (ako aj v prvoinštančnom rozsudku) absentuje riadne vykonanie posúdenia proporcionality a že súdy nižších inštancií sa nezaoberali riadne charakterom výrokov označených písmenami A až G (bližšie viď body 31. až 35. napadnutého rozsudku). Súd prvej inštancie vo svojom rozsudku posúdil sporné výroky z hľadiska ich povahy zjavne ako kritiku, resp. ako hodnotové úsudky (body 56. až 60. odôvodnenia napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie), pričom odvolací súd sa s takýmto záverom stotožnil.

16.2. K otázke testu proporcionality sa odvolací súd vyjadril pomerne rozsiahlo v bodoch 52. až 59. napadnutého rozsudku, keď najskôr všeobecne vysvetli v čom uvedený test spočíva a následne ho v jednotlivých bodoch aplikoval na preskúmaný prípad so záverom, že k zásahu do osobnostných práv žalobcu inkriminovaným článkom došlo, preto lebo kritika žalobcu v článku uverejnenom žalovanou prekročila medze prípustnej kritiky tak, ako ich vytýčila judikatúra EŠLP a Ústavného súdu Slovenskej republiky a neoprávnene zasiahla do práva na ochranu osobnosti žalobcu.

17. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku rovnako vyplýva, že odvolací súd výstižne a presvedčivo reagoval na všetky odvolacie námietky žalovanej týkajúce sa povinnosti žalovanej ospravedlniť sa, majúcej za to, že „...súd prvej inštancie sa povahou uverejnených jednotlivých výrokov zaoberal, a tieto podľa názoru odvolacieho súdu správne vyhodnotil ako hodnotové úsudky (kritiku), čiže ako prejav subjektívnych názorov autora (bod 61. napadnutého rozsudku)...pravdou, že v konaní boli predmetom posudzovania aj niektoré jednotlivé výroky samostatne, osobitne, nemožno ale strácať zo zreteľa, že tieto tvorili súčasť jedného textu, a teda logicky museli byť hodnotené v jeho rámci, v jeho kontexte. Súd prvej inštancie sa tak nemohol vyhnúť posudzovaniu textu, ktorého súčasť tvorili aj vypichnuté výroky, ako celku (bod 60. napadnutého rozsudku)". Žalovaná v podanom odvolaní tvrdila, že žalobcu ako zločince neoznačila, keď v tejto súvislosti upozorňovala na to, že v nadpise článku použila otáznik. K uvedenej námietke odvolací súd uviedol, že „uvedeným nadpisom (hoci aj s otáznikom na konci) autor článku nepochybne mieril na ním v článku menovaných sudcov a prokurátorov (práve títo v rámci výkonu svojej funkcie nosia taláre) a uvedenie konkrétnych mien (vrátane žalobcovho) v článku súviselo práve so zvoleným nadpisom „Zločinci v talároch?". Zvolený nadpis článku „Zločinci v talároch?" nepochybne plnil cieľ získať si pozornosť čitateľa, aby si text pod nadpisom prečítal, zároveň použitý pojem „zločinci" veľmi jednoznačne hodnotil v článku menované osoby (t.j. aj žalobcu) ako ľudí, ktorí spáchali zločin (zločiny), pričom vážnosť a expresívnosť takéhoto hodnotenia stále aktívnych sudcov (či prokurátorov, vyšetrovateľov) použitie otáznika na konci nadpisu nijako nevyklucuje ani významne nezľahčuje. Označenie v článku menovaných osôb - vrátane žalobcu - ako „zločincov v talároch" bolo vzhľadom na jeho obsah, nosnou myšlienkou uverejneného textu...". Odvolací súd ďalej pokračoval, že „...skutočnosť, prečo v článku menovaní sudcovia, prokurátori (vyšetrovatelia) v ňom boli označení za zločincov, bola vysvetlená tým, že komunistický režim, v rámci ktorého spomenutí sudcovia (prokurátori, vyšetrovatelia) vykonávali svoju funkciu, bol vo svojej podstate zločinný (svedok G. N.). Hoci s charakteristikou komunistického systému ako zločinného treba súhlasiť, označenie - konkrétne žalobcu - za zločince v predmetnom článku predstavuje podľa odvolacieho súdu neprípustné zjednodušenie inak oprávnené kritizovanej (hodnotenej) problematiky, spojenej s aplikáciou § 109 Trestného zákona, ako aj neprípustnú skratku medzi hodnotením (kritikou) súdneho systému v podmienkach komunistického režimu a hodnotením (kritikou) konkrétneho sudcu ako jeho reprezentanta. Nadpis zásadným spôsobom ovplyvňuje a usmerňuje pohľad na v článku prezentovanú tému; práve zvolený nadpis v sebe totiž do značnej miery koncentruje pohľad autora článku na spracovávanú tému. Podľa odvolacieho súdu neprípustné zjednodušenie vnímania hodnotenia v článku spomenutých osôb (vrátane žalobcu) ako „zločincov v talároch" spočíva v tom, že tam označení sudcovia (prokurátori, vyšetrovatelia) ktorí boli (stále sú) činní v oblasti trestného práva, rozhodovali počas svojej profesionálnej kariéry trestné kauzy rôzneho druhu, a mimo prípadov podľa § 109 Trestného zákona išlo o prípady, ktoré aj v podmienkach nedemokratického režimu neboli nijako politicky motivované, ale boli zamerané na ochranu života, zdravia, majetku občanov, t.j. aktívne sa podieľali na postihovaní rôznych druhov takej trestnej činnosti (kriminality), ktorej postih nebol založený na žiadnej politickej motivácii. Odvolací súd vec uzatváral konštatovaním, že sudcovia (a teda aj žalobca) môžu byť predmetom primeranej kritiky, keďže predstavujú špecifickú skupinu verejných činiteľov, a ako takí musia byť uzrozumení s tým, že ich postup môže byť oprávnené predmetom verejného záujmu a posudzovania. Poukázal ale na to, že judikatúra ESLP vychádza zo záveru, že rozsah prípustnej kritiky je v prípade jednotlivých sudcov užší než rozsah kritiky súdov či celého justičného systému (rozhodnutie ESLP vo veci Kobenter a Standard Verlags GmbH v. Rakúsko, tiež vo veci Ormanni v. Taliansko z r. 2017). V posudzovanom článku „...hranica medzi kritikou súdneho systému existujúceho do r. 1989, ktorého súčasťou bolo aj používanie § 109 Trestného zákona a kritikou (aktívnych) sudcov, ktorí rozhodovali na základe spomínaného § 109 Trestného zákona v podstate nie je, resp. táto kritika splyva. Nedostatočnú snahu o primeranejšie posúdenie (kritiku) v článku spomínaných konkrétnych osôb (vrátane žalobcu), videl odvolací súd aj v tom, „...že hoci sa článok venuje uplatňovaniu § 109 Trestného zákona v rokoch 1977 až 1989, tak fungovanie súdneho systému v podmienkach komunistického režimu je v článku dokreslené aj fotografiou z trestného procesu s C. Y., ktorý je symbolom nedemokratického justičného systému bývalej ČSSR v jeho najbrutálnejšej podobe, ku ktorému procesu ale došlo v období 50-tych rokov 20. storočia, a teda nesúvisel s témou, ktorej sa venoval inkriminovaný článok". Potom označenie žalobcu v článku ako „zločince" (hoci s použitím otáznika) je kritikou, ktorá je neprimeraná, nakoľko vo vzťahu k osobe konkrétneho sudcu (tu žalobcu)

sa javí ako neprimerane expresívna, ale tiež výsostne paušálna. Hodnotí žalobcu ako sudcu bez ohľadu na jeho dlhoročné pôsobenie v sudcovskej funkcii, pri výkone ktorej mu nebol vytýkaný žiadny závažný nedostatok (žalobca sa stal sudcom počnúc 1. januára 1988, t.j. v čase zverejnenia posudzovaného článku 20. októbra 2016 mal za sebou cca 28 rokov výkonu sudcovskej funkcie). Článok žalovanej aj podľa odvolacieho súdu prekročil limity takej kritiky, ktorú by ešte bolo možné označiť ako primeranú. Inkriminovaným článkom tak došlo k zásahu do osobnostných práv žalobcu.

17.1. Pravdou je, že k argumentácii žalovanej závermi nálezu Ústavného súdu Českej republiky zo 17. júla 2007 sp. zn. IV. ÚS 23/05 sa odvolací súd nevyjadril, avšak k predmetnému je potrebné už na uvedenom mieste zo strany najvyššieho súdu uviesť, že rozhodnutia Ústavného súdu Českej republiky netvorí ustálenú rozhodovaciu prax najvyššieho súdu (porovnaj bod 26. a 26.1 tohto rozhodnutia).

18. S poukazom na uvedené najvyšší súd konštatuje, že v žiadnom prípade nemôžu byť pravdivé tvrdenia dovolateľky, že odvolací súd sa nevysporiadal ani s jediným ňou uvádzaným argumentom, ktoré boli obsahom jej odvolania. Odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu v časti týkajúcej sa povinnosti žalovanej ospravedlniť sa rozhodne nemožno považovať za jednostranné, vychádzajúce výhradne z pohľadu žalobcu resp. arbitrárne. Súd nižších inštancií pri hodnotení skutkových zistení a skutkových záverov ohľadom napadnutého výroku o povinnosti žalovanej ospravedlniť sa neopomenuli vziať do úvahy žiadnu z namietaných skutočností, či skutočností, ktoré v konaní vyšli najavo, z uvedeného je zrejmé, ako a z akých dôvodov odvolací súd rozhodol a podľa názoru dovolacieho súdu má odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu v predmetnej časti (ktoré treba v spojení s rozhodnutím súdu prvej inštancie chápať ako jeden vecný celok) všetky náležitosti v zmysle § 393 CSP, Za procesnú vadu konania podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že žalovaná sa s rozhodnutím odvolacieho súdu nestotožňuje a že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa jej predstáv. Samotná skutočnosť, že dovolateľka so skutkovými a právnymi závermi vyjadrenými v odôvodnení rozhodnutí súdov oboch nižších inštancií nesúhlasí a nestotožňuje sa s nimi, nemôže sama osebe viesť k založeniu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, pretože do práva na spravodlivý proces nepatrí právo na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, teda aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ním predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jeho vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov súdom, prípadne dožadovať sa ním navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 98/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

19. Ani podľa novej právnej úpravy civilného procesu, účinnej od 1. júla 2016, nie je dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP, žiadneho z ďalších písmen rovnakého ustanovenia a ani v zmysle § 421 ods. 1 CSP nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov či nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu (3 Cdo 26/2017, 4 Cdo 56/2017, 5 Cdo 90/2017, 8 Cdo 187/2017). Súlad tohto právneho názoru s Ústavou Slovenskej republiky posudzoval ústavný súd napríklad vo veci prejednávanej takýmto súdom pod sp. zn. II. ÚS 465/2017, nedospel však k záveru o jeho ústavnej neudržateľnosti.

20. Dovolací súd považuje za potrebné dodať aj to, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie - porov. ustanovenie § 442 CSP, v zmysle ktorého dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd. Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na

spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, avšak dovolací súd takúto vadu v posudzovanom spore nezistil.

21. Najvyšší súd vyššie uvedené (pod bodmi 18. až 20. tohto rozhodnutia) dopĺňa poukázaním na konštatovanie ústavného súdu v rozhodnutí sp. zn. IV. ÚS 196/2014 (ktoré sa síce týkalo právneho stavu do 30. júna 2016, je však naďalej aktuálne), v zmysle ktorého prípadný nedostatok riadneho odôvodnenia dovolaním napadnutého rozhodnutia, nedostatočne zistený skutkový stav alebo nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu zmätočnosti.

22. Vzhľadom na uvedené dovolací súd dospel k záveru, že žalovaná vo vzťahu k výroku týkajúcemu sa jej povinnosti ospravedlniť sa žalobcovi neopodstatnene namieta, že odvolací súd nesprávnym procesným postupom mu znemožnil uskutočňovať jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP).

23. Pokiaľ ide o ďalší dovolateľkou napadnutý potvrdzujúci výrok, týkajúci sa povinnosti žalovanej uhradiť žalobcovi titulom nemajetkovej ujmy sumu 5.200 eur, tak v danom prípade (na rozdiel od predchádzajúceho výroku týkajúceho sa povinnosti žalovanej ospravedlniť sa) bol dovolací súd toho názoru, že v predmetnej časti nie je rozsudok odvolacieho súdu dostatočne odôvodnený, čo zakladá vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP.

23.1. Pri konštatovaní existencie a výšky materiálnej satisfakcie súd prvej inštancie vychádzal zo skutočnosti, že zásah žalovanej do osobnostných práv žalobcu (uverejnením sporného článku) nemal priamy vplyv na jeho kariéru sudcu, avšak preukázateľne mal za následok ochladnutie jeho najbližšieho okolia k nemu, teda spôsobenie neoprávneného zásahu do cti a dôstojnosti, ktorý žalobcovi objektívne spôsobil ujmu na jeho súkromnoprávných vzťahoch. Z tohto dôvodu a preto, lebo podľa judikatúry ESLP pri určovaní výšky náhrady za porušenie osobnostných práv musí byť zohľadnená výška náhrady, ktorá je priznávaná za telesné zranenia, alebo ktorá je priznávaná obetiam násilných činov, určil výšku finančného zadostučinenia rovnako ako vyplatenie odškodnenia za spôsobenú morálnu škodu obeti násilného trestného činu v sume desaťnásobku minimálnej mzdy, čo predstavovalo ku dňu rozhodnutia súdu prvej inštancie 5 200 eur. Pri rozhodovaní prihliadol na úmysel žalovanej škandalizovať žalobcu ako sudcu pred rokom 1989, keďže žalovaná neprihliadla a nezverejnila objektívne súvislosti vo vzťahu k výkonu verejnej funkcie a spoločenských vzťahov pred rokom 1989, zaoberal sa tiež výškou finančného zadostučinenia v iných obdobných kauzách. Súd prvej inštancie uzatváral, že stupeň závažnosti zásahu do osobnostných práv žalobcu opodstatňuje tak nielen nemateriálnu (ospravedlnenie) ako aj materiálnu satisfakciu, keďže bola splnená podmienka priznania náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch (t.j. materiálnej satisfakcie) a to existencia závažnej ujmy. Za závažnú ujmu považoval uspokojovanie túžby žalovanej po senzácii a škandalizácii, čo zákon nepripúšťa. Odvolací súd sa s predmetnými názormi v bodoch 69. a 70. svojho rozsudku stotožnil; doplnil pritom, že peňažná náhrada má zabezpečiť zmiernenie utrpenia nemajetkovej ujmy, ktorou súd vymedzuje rozsah a mieru ujmy na osobnostných právach poškodenej osoby, vychádzajúc zo všetkých okolností prípadu, intenzity zásahu, spôsobu, akým bol zásah vykonaný a pod. Berúc do úvahy zmienené kritériá, odvolací súd považoval priznanú peňažnú satisfakciu za primeranú, preto rozsudok odvolacieho súdu aj v uvedenej časti ako vecne správny potvrdil.

23.2. V zmysle ustanovenia § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka pokiaľ by sa nezdalo postačujúce zadostučinenie podľa odseku 1 najmä preto, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jeho vážnosť v spoločnosti, má fyzická osoba tiež právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. Podľa právnej vety nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky z 5. decembra 2017 sp. zn. III. ÚS 288/2017 „Pri určovaní sumy nemajetkovej ujmy musia všeobecné súdy zároveň zohľadňovať svoju vlastnú rozhodovaciu činnosť, a teda v súlade s princípom rovnosti rozhodovať v porovnateľných veciach rovnako a v ich judikatúre by tak mal existovať vzťah priamej úmernosti medzi závažnosťou ujmy a výškou priznanej náhrady.“ Priznanie náhrady nemajetkovej ujmy závisí vo veľkej miere na úvahe rozhodujúceho súdu, na druhej strane však táto úvaha neznamená priestor na svojvôľu či arbitrárnosť. Príslušný súd musí uskutočniť dokazovanie a následne na základe z neho vyplývajúcich skutkových

zistení posúdiť, či táto ujma vznikla a ako bola závažná. Jej vznik pritom musí tvrdiť a doložiť navrhovateľ, ktorý nesie dôkazné bremeno. Príslušné závery súdu musia byť riadne odôvodnené a musia spočívať na logických a legitímnych faktoch. Pri určovaní sumy nemajetkovej ujmy musia všeobecné súdy zároveň zohľadňovať svoju vlastnú rozhodovaciu činnosť. V danom prípade sa uvedenými požiadavkami na odôvodnenie priznania nároku na náhradu nemajetkovej ujmy a jeho rozsahu (výšky) odvolací súd dôsledne neriadil, nevysporiadal sa riadne s odvolacími argumentami odvolateľky, ktorých obsahom boli aj námietky týkajúce sa nepreukázania vzniku nemajetkovej ujmy odôvodňujúcej priznanie peňažnej satisfakcie, týkajúce sa neprimeranosti výšky priznanej sumy, a to s poukazom na konkrétne rozhodnutia. Odôvodnenie napadnutého rozsudku odvolacieho súdu o priznaní nemajetkovej ujmy v peniazoch je preto nedostatočné, nezohľadňujúce v náležitej miere ani okolnosti predmetnej veci. V uvedenom smere dovolací súd poukazuje na skutočnosť, že zásah žalovanej do osobnostných práv žalobcu nemal priamy vplyv na jeho kariéru sudcu, dotkol sa síce jeho najbližšieho okolia, ale v zásade len prechodne. Súdy nižších inštancií na podporu správnosti svojich záverov síce poukazujú na „rozhodnutia v iných obdobných prípadoch“, avšak len všeobecne, pretože vôbec neuvádzajú o ktoré ide.

23.3. Dovolanie žalovanej za danej procesnej situácie aká nastala v prejednávanej veci vo vzťahu k preskúmanému výroku týkajúceho sa jej povinnosti uhradiť žalobcovi nemajetkovú ujmu bolo nielen procesne prípustné (§ 420 písm. f) CSP), ale tiež dôvodné (§ 431 CSP), lebo v ňom opodstatnene namietala, že odvolací súd jej nesprávnym procesným postupom znemožnil ako strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Z uvedených dôvodov dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu v potvrdzujúcom výroku týkajúcom sa povinnosti žalovanej uhradiť žalobcovi titulom nemajetkovej ujmy sumu 5200 eur ako aj v súvisiacom výroku o trovách konania zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu v uvedenom rozsahu vracia na ďalšie konanie (§ 450 CSP). Keďže konanie bolo v prípade druhého napadnutého výroku zaťažené vytýkanou vadou zmatečnosti, pre ktorú bolo potrebné rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť, dovolací súd sa už ďalej nezaoberal ďalšími žalovanou prezentovanými námietkami týkajúcimi sa opodstatnenosti a výšky sumy priznanej nemajetkovej ujmy. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Pre úplnosť dovolací súd uvádza, že doplnčím rozsudkom súd prvej inštancie zamietol žalobu žalobcu vo zvyšku, t. j. v časti nad sumu priznanej náhrady nemajetkovej ujmy. Voči tomuto výroku žalobca odvolanie nepodal a rozsudok prvoinštančného súdu sa tak stal v uvedenej časti právoplatný.

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP

24. Následne dovolací súd pristúpil k skúmaniu existencie dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 a § 432 CSP, keďže podľa názoru žalovanej je jej dovolanie prípustné aj v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP, nakoľko odvolací súd sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

25. Pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a) CSP, je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov dovolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“.

26. V zmysle záverov najvyššieho súdu vyjadrených v rozhodnutí publikovanom ako judikát R 71/2018 patria do pojmu „ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu“ predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali. Do ustálenej rozhodovacej praxe

dovolacieho súdu treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletin Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené Zborníkoch najvyšších súdov č. I, II. a IV vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986.

26.1. S prihliadnutím na čl. 3 CSP do pojmu ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu treba zahrnúť aj rozhodnutia Ústavného súdu SR a Európskeho súdu pre ľudské práva, prípadne Súdneho dvora Európskej únie. Rozhodnutia súdov iných štátov, a teda ani rozhodnutia Ústavného súdu Českej republiky a Najvyššieho súdu Českej republiky pod tento pojem nespádajú (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. októbra 2017 sp. zn. 6Cdo 129/2017). Judikatúra ústavného súdu dotvára precedenčnú záväznosť ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v tom zmysle, že potvrdzuje ústavnú súladnosť dotknutej interpretácie a aplikácie právnej úpravy realizovanej najvyšším súdom. Podmienkou precedenčnej záväznosti toho-ktorého rozhodnutia nie je absolútna totožnosť so všetkými skutkovými okolnosťami prejednávanej veci. Predpokladom precedenčnej záväznosti je podobnosť týkajúca sa relevantných, ťažiskových okolností prejednávanej veci. Pokiaľ teda ústavný súd vyslovil názor na riešenie tej-ktorej otázky ako jedna z najvyšších súdnych autorít (čl. 2 ods. 2 CSP), je potrebné aby dovolací súd k tejto skutočnosti pri rozhodovaní prihliadol.

27. Aby na základe dovolania podaného podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 432 ods. 1 CSP), musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti dovolania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v ustanoveniach § 431 až § 435 CSP (porovnaj 2 Cdo 203/2016, 3 Cdo 216/2017, 4 Cdo 64/2018, 6 Cdo 113/2017, 7Cdo 95/2017 a 8 Cdo 95/2017). K posúdeniu dôvodnosti dovolania (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení) môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania. Aj právna úprava dovolacieho konania obsiahnutá v CSP, podobne ako predchádzajúca právna úprava, dôsledne odlišuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania. Dovolací súd pri posudzovaní prípustnosti dovolania nie je viazaný (a zároveň obmedzený) rozhodnutiami najvyššieho súdu, ktoré v dovolaní označil dovolateľ (viď rozhodnutie veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia sp. zn. 1VObdo/2/2020 a tiež 1VCdo/2/2022, 8Cdo/278/2019).

28. Otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP môže byť len otázka právna (nie skutková otázka). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Otázkou relevantnou podľa tohto ustanovenia môže byť len právna otázka, na ktorej spočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu. Otázky síce riešené súdmi v priebehu konania, avšak netvoriace základ ich rozhodnutí, nemajú relevanciu v zmysle tohto ustanovenia. Predmetná otázka musí byť zároveň procesnou stranou nastolená v dovolaní. Právne otázky, dovolateľom v dovolaní nenastolené a nepomenované, nemajú relevanciu z hľadiska prípustnosti dovolania podľa tohto ustanovenia.

29. Ešte pred posúdením samotného „právneho odklonu“ (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP) treba uviesť, že správnosť súdmi riešených skutkových otázok nemôže byť v dovolacom konaní podrobená meritórnemu prieskumu, lebo dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP); skutková okolnosť (t. j. skutková otázka, resp. riešenie skutkovej otázky) z hľadiska § 421 ods. 1 CSP je irelevantná.

30. Dovolateľka vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu uplatneného v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP namietala, že odvolací súd nesprávne právne posúdil sporné výroky, konkrétne: „súdna moc vynášala vopred stanovené rozsudky...“; („výrok A“), „počas totality ich pričinením končili občania vo väzení len preto, že chceli opustiť neslobodný režim...“; („výrok B“), „tí, čo sa podieľali na perzekúciách...“;

(„výrok C“), „podieľali sa na prenasledovaní občanov...“; („výrok D“), „kto bude súdiť tých, čo súdili nevinných...“ („výrok E“), „zločinci v talároch?“; („výrok F“), „našou úlohou je zverejňovať mená tých, ktorí sa podieľali na zločinoch bývalého režimu...“; („výrok G“) ako nepravdivé (skutkové) fakty/tvrdenie resp. „nepravdivé úsudky“; vyslovila presvedčenie, že predmetné výroky v kontexte celého článku predstavujú hodnotiaci úsudok autora článku, vyplývajúci zo skutkového základu. Žalovaná uviedla, že odklon vidí od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu prezentovanej rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 25. februára 2009 sp. zn. 5Cdo 55/2008, uznesením z 31. mája 2010 sp. zn. 4Cdo/149/2009, Nálezmi Ústavného súdu Slovenskej republiky z 28. októbra 2010 sp. zn. IV. ÚS 107/2010, z 30. januára 2019 sp. zn. II. ÚS 692/2017, z 22. septembra 2020 sp. zn. I. ÚS 235/2020-53, zo 14. decembra 2012 sp. zn. IV. ÚS 448/2012-54, z 19. októbra 2011 sp. zn. I. ÚS 390/2011, z 18. septembra 2012 sp. zn. II. ÚS 340/09, v tom, že odvolací súd posudzoval iba kontext článku (aj to nesprávne v rozpore s testom proporcionality). Súd druhej inštancie potvrdil rozhodnutie súdu prvej inštancie vo vzťahu k výrokom, ktoré mali povahu hodnotiaceho úsudku, čím sa tiež odklonil od rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 25. februára 2009 sp. zn. 5Cdo/55/2008. Napadnutý rozsudok neobsahuje riadne určenie a vymedzenie, ktoré žalobou napádané výroky predstavujú hodnotiace úsudky, a ktoré naopak skutkové tvrdenia.

31. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou v dovolaní vymedzená jasným, určitým, zrozumiteľným spôsobom, ktorý umožňuje posúdiť prípustnosť (prípadne aj dôvodnosť) dovolania. Pokiaľ dovolateľ v dovolaní nevymedzí právnu otázku, dovolací súd nemôže svoje rozhodnutie založiť na domnienkach (predpokladoch) o tom, ktorú otázku mal dovolateľ na mysli; v opačnom prípade by jeho rozhodnutie mohlo minúť zákonom určený cieľ. V prípade absencie vymedzenia právnej otázky nemôže dovolací súd pristúpiť k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili prvoinštančný a odvolací súd; v opačnom prípade by uskutočnil procesne neprípustný bezbrehý dovolací prieskum priečiaci sa nielen (všeobecne) novej koncepcii právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania zvolenej v Civilnom sporovom poriadku (napr. rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 1Cdo/98/2017, 3Cdo/94/2018, 4Cdo/95/2017). Treba zdôrazniť, že úlohou dovolacieho súdu nie je vymedziť právnu otázku; zákonodarcu túto povinnosť ukladá dovolateľovi.

32. Samo tvrdenie, že odvolací súd sa riešením určitej právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ešte nezakladá prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP; relevantným je až zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k dovolateľom tvrdenému odklonu skutočne došlo. Dovolací súd pri posudzovaní prípustnosti dovolania nie je viazaný (a zároveň obmedzený) rozhodnutiami najvyššieho súdu, ktoré v dovolaní označil dovolateľ (viď rozhodnutie veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia sp. zn. 1VObdo/2/2020 a tiež 1VCdo/2/2022, 8Cdo/278/2019).

33. V okolnostiach preskúmvanej veci súdy nižších inštancií skutkovo ustálili, že žalobcom označený sporný článok „Zločinci v talároch?“ možno síce vnímať v širšom zmysle aj ako kritiku súdnictva, no primárne je zameraný na kritiku konkrétnych sudcov rozhodujúcich podľa § 109 Trestného zákona, zahrňujúceho v tom čase trestný čin opustenia republiky, ktorých mená zverejnil ÚPN, pričom niektorých z týchto sudcov vrátane žalobcu článok i priamo menuje, pričom autor článku zvolil mimoriadne expresívne výrazové prostriedky, a to ako v slovnej, tak i v obrazovej forme (viď fotografia z trestného procesu s C. Y., z procesu, ku ktorému došlo v období 50-tych rokov 20. storočia, teda s témou nesúvisiacou, ktorej sa sporný článok), v dôsledku čoho článok vyznieva ako škandalizácia „vykonávateľov“ ustanovenia § 109 Trestného zákona, ich zaradením medzi „vykonávateľov“ justičných vražd, vymyslených obvinení a vopred stanovených rozsudkov s akcentom na politický režim 50. rokov 20. storočia. Nosnú myšlienku uverejneného textu resp. jeho základnú premisu („logickú skratku“) vyjadril jeho autor vo svojej svedeckej výpovedi, slovami, že „pokiaľ je legislatívne dané, že bývalý režim bol zločinný, tak niekto tie zločiny musel páchať a tiež že publicistika považuje totalitné režimy za zločinné“. Odvolací súd zhodne so súdom prvej inštancie vec uzatváral konštatovaním, že hoci s charakteristikou komunistického systému ako zločinného treba súhlasiť, označenie - konkrétne žalobcu - za zločince v spornom článku predstavuje neprípustné zjednodušenie inak oprávnene kritizovanej (hodnotenej) problematiky, spojenej s aplikáciou § 109 Trestného zákona, ako aj neprípustnú

skratku medzi hodnotením (kritikou) súdneho systému v podmienkach komunistického režimu a hodnotením (kritikou) konkrétneho sudcu ako jeho reprezentanta. Poukázal pritom aj na judikatúru ESLP (viď body 59. a 65. napadnutého rozsudku).

34. Podľa právnej vety rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, z 25. februára 2009 sp. zn. 5Cdo/55/2008 „Predmetom tlačovej opravy je nepravdivý alebo pravdu skresľujúci údaj, ktorý sa dotýka cti fyzickej osoby, dobrej povesti právnickej osoby alebo činnosti štátneho orgánu. Nepravdivé alebo pravdu skresľujúce údaje sú skutočnosti, ktoré je možné hodnotiť z hľadiska pravdivosti (nepravdivosti) alebo skutočnosti, ktoré takto nie je možné hodnotiť, ale tieto sú podávané tak, že vedú ku skresľovaniu informácie (napr. údaj vytrhnutý z kontextu zaradený do inej súvislosti alebo zverejnenie iba časti informácie a pod.). Právna prax a teória sú jednotné v názore, že je potrebné dôsledne rozlišovať medzi tvrdeniami, ktoré možno hodnotiť z hľadiska pravdivosti (nepravdivosti) a hodnotiacimi úsudkami (kritikou, názormi). Hodnotiace úsudky nemôžu byť nepravdivé alebo pravdu skresľujúce, a preto ani nemôžu byť predmetom tlačovej opravy. Judikatúra (pozri R 9/1968) dospela k záveru, že akékoľvek hodnotiace úsudky, a to bez ohľadu na to, či sú založené na pravdivých údajoch, alebo nie, nemôžu byť predmetom tlačovej opravy podľa ustanovení tlačového zákona. Tlačovou opravou sa nie je preto možné domáhať opravy kritických hodnotiacich záverov, pretože by sa to priečilo samotnému pojmu a zmyslu kritiky a tlačový zákon počíta zásadne s tlačovou opravou skutkových tvrdení, a nie hodnotiacich“.

34.1. Podľa právnej vety uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. mája 2010 sp. zn. 4Cdo/149/2009 „K porušeniu práva na dobrú povesť môže dôjsť slovom, písmom, obrazom i akýmkoľvek iným konaním difamujúcej (zneuct'ujúcej, znevažujúcej, dehonestujúcej, diskreditačnej) povahy. Ak ku takémuto porušeniu malo dôjsť slovom, treba pri skúmaní primeranosti konkrétneho výroku v prvom rade odlišiť, či ide o skutkové tvrdenie alebo hodnotiaci úsudok (kritiku), pretože podmienky kladené na prípustnosť každej z týchto kategórií sa líšia“. Z odôvodnenia predmetného rozhodnutia vyplýva, že skutkové tvrdenie sa opiera o fakt, objektívne existujúcu realitu, ktorá je zistiteľná pomocou dokazovania. Pravdivosť tvrdenia je teda overiteľná. V zásade platí, že oznámenie pravdivej informácie nezasahuje do práva na ochranu osobnosti, pokiaľ tento údaj nie je podaný tak, že skresľuje skutočnosť, či nie je natoľko intímny, že by odporoval právu na ochranu súkromia či ľudskej dôstojnosti. Z hľadiska pravdivosti skutkových tvrdení nie je nevyhnutné trvať na ich úplnej presnosti, ale je postačujúce, aby celkové vyznenie určitej informácie zodpovedalo pravde, teda stačí, aby pravdivá bola podstatná časť tvrdenia (oznámenia). Porušenie práva na česť, resp. dobrú povesť, môže byť spôsobené len takými skutkovými tvrdeniami, ktoré sú objektívne spôsobilé privodiť ujmu na cti, resp. dobrej povesti dotknutého subjektu, v očiach ostatných fyzických osôb, a teda pôsobiť difamačne. Či je určité skutkové tvrdenie difamujúce, treba posúdiť nielen podľa použitých výrazov a formulácií, ale podľa celkového dojmu s prihliadnutím ku všetkým súvislostiam a okolnostiam, za ktorých k tvrdeniu došlo. Na rozdiel od skutkového tvrdenia hodnotiaci úsudok vyjadruje subjektívny názor svojho autora, ktorý k danému faktu zaujíma určitý postoj tak, že ho hodnotí z hľadiska správnosti a prijateľnosti, a to na základe vlastných (subjektívnych) kritérií. Hodnotiaci úsudok nemožno akokoľvek dokazovať, je však potrebné skúmať, či sa zakladá na pravdivej informácii, či forma jeho verejnej prezentácie je primeraná a či zásah do osobnostných práv je nevyhnutným sprievodným javom kritiky, to znamená, či primárnym cieľom kritiky nie je hanobenie či zneuctenie danej osoby. Treba teda rozlišovať medzi kritikou prípustnou (oprávnenou) a medzi kritikou, ktorá môže tvoriť podstatu neoprávneného porušenia práva na česť (dobrú povesť). Ak má byť kritika prípustná, musí byť vecná, konkrétna a primeraná (zodpovedajúca) čo do obsahu, formy a miesta. Vecnosť kritiky vyžaduje, aby kritika vychádzala z pravdivých skutočností (podkladov) ako premís pre hodnotiaci úsudok. Hodnotiaci úsudok musí byť totiž záverom, ktorý možno na základe uvedených skutočností logicky dovodiť. Konkrétnosť kritiky znamená, že hodnotiaci úsudok sa musí opierať o konkrétne skutočnosti. Primeranosť kritiky čo do obsahu, formy a miesta (použitými výrazmi, formuláciami, spojeniami), znamená, že nevybočuje z medzí nutných k dosiahnutiu sledovaného a zároveň spoločensky uznávaného účelu (cieľa).

34.2. Podľa právnej vety nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky z 28. októbra 2010 sp. zn. IV. ÚS 107/2010 „Od vydavateľa periodickej tlače nemožno požadovať, aby selektoval informácie získané od štátneho orgánu (z policajného zdroja), na ktoré sa mohol s dôverou spoliehať, pretože sa tým upiera

právo verejnosti na úplné informácie o veciach verejného záujmu".

34.3. Podľa právnej vety nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky z 30. januára 2019 sp. zn. II. ÚS 692/2017 „Vecou verejnou je nielen všetka agenda štátnych orgánov či štátnych inštitúcií, ale aj osôb pôsobiacich vo verejnom živote, napr. činnosť politikov, úradníkov, sudcov, advokátov alebo kandidátov či čakateľov na tieto funkcie, vecou verejnou je aj umenie vrátane novinárskych aktivít a šoubiznisu a všetko, čo na seba upútava verejnú pozornosť. Tieto verejné záležitosti môžu a majú byť verejne posudzované".

34.4. Z nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky z 22. septembra 2020 sp. zn. I. ÚS 235/2020-53 nebola publikovaná žiadna právna veta; sťažovateľom napadnutý rozsudok krajského súdu bol zrušený ako nepresvedčivý v nadväznosti na nesprávne vykonaný test proporcionality. V bode 35. rozhodnutia ústavný súd uviedol, že „v prípade sporov o pravdivosť skutkového tvrdenia je potrebné vychádzať z určitého reálneho poňatia kategórie pravdivosti, ktoré berie do úvahy kontext celého článku, najmä keďže boli výroky v ňom obsiahnuté založené na spoľahlivých informáciách, ktoré jeho autor k dispozícii skutočne mal alebo ich k dispozícii prinajmenšom mať mohol a mal. Zároveň samozrejme ešte pred tým, ako sú prednesené určité skutkové tvrdenia, by každý mal vyvinúť určité primerané úsilie s cieľom zistenia, či ním prezentované výroky sú pravdivé. Miera tohto úsilia sa pritom môže líšiť v závislosti od toho, aký závažný je zásah hroziaci do osobnostných práv dotknutej osoby alebo v závislosti na osobe autora výroku. To sa však týka len skutkových tvrdení, o ktorých správnosti je ich autor presvedčený, netýka sa to samozrejme vedomého šírenia nepravd".

34.5. Z nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky zo 14. decembra 2012 sp. zn. IV. ÚS 448/2012-54 taktiež nebola publikovaná žiadna právna veta; z jeho odôvodnenia však vo vzťahu k preskúmvanej veci majú mať podľa dovolateľky relevanciu ústavným súdom formulované závery týkajúce sa nadpisu článku „...V nadväznosti na všeobecnými súdmi pripisovaný podstatný význam nadpisu namietaného článku ( „Stal sa bosom vykrádačom!" ), jeho grafickému prevedeniu v spojení s obrazovými materiálmi ústavný súd považuje za potrebné zdôrazniť, že v sporoch o ochranu osobnosti, ktorých predmetom je posúdenie, či informácie (tvrdenia) uverejnené v printových médiách (v danom prípade v dennej tlači) mohli predstavovať nepripustný zásah do osobnostných práv navrhovateľa, nekorešponduje s požiadavkou objektívneho a spravodlivého posúdenia skutkových okolností sporu, ak vo veci rozhodujúci súd nezohľadní, resp. nedostatočne zohľadní organickú väzbu medzi titulkom (nadpisom) určitého článku, jeho grafickým prevedením v spojení s obrazovými materiálmi a vecným obsahom tohto článku. Podľa názoru ústavného súdu treba pri posudzovaní tejto otázky vychádzať z funkcie, ktorý titulok (nadpis) v printových médiách plní. Jeho funkciou (účelom) je upútať a zaujať čitateľa s tým, aby si článok prečítal a až na tomto základe si ozrejmil tlačou ponúkané informácie a urobil si o nich vlastný úsudok. Vychádzajúc z tejto funkcie titulku možno aj z hľadiska ochrany práva na súkromie dotknutých osôb vo všeobecnosti akceptovať a tolerovať, že sa v titulku objavujú expresívnejšie, provokujúce či zveličujúce vyjadrovacie prostriedky, a to zvlášť vtedy, ak ide o médium bulvárneho charakteru, ku ktorým denník N. v zásade možno zaradiť (m. m. II. ÚS 340/09)... Ústavný súd vychádzajúc zo záväznosti ústavy pre všetky orgány verejnej moci (všeobecné súdy nevynímajúc) konštatuje, že pri rozhodovaní sporov vo veciach ochrany osobnosti musí byť vždy zohľadnená ochrana slobody prejavu, a to minimálne v rozsahu jej ústavných záruk. Uvedené ustanovenia Občianskeho zákonníka teda nemožno aplikovať izolovane, ale je nutné ich vykladať a aplikovať v súlade s ústavou. Nutnosť zohľadniť slobodu prejavu, samozrejme, neznamenaá rezignáciu na ochranu osobnosti. Znamená to však, že v niektorých prípadoch musí byť uprednostnená sloboda prejavu, aj keď daný prejav môže mať isté nedostatky z hľadiska klasickej zákonnej ochrany osobnosti (porovnaj k tomu aj rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo 55/2008 z 25. februára 2009). Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína tiež povinnosť všeobecných súdov zohľadňovať pri svojej rozhodovacej činnosti relevantnú judikatúru EŠLP a ďalších medzinárodných súdnych orgánov vyvoditeľnú okrem iného aj z čl. 1 ods. 2 ústavy".

34.6. Podľa právnej vety uznesenia Ústavného súdu Slovenskej republiky z 19. októbra 2011, sp. zn. I. ÚS 390/2011 „Za vyjadrenie polemického názoru, ktoré je chránené právom na slobodu prejavu, nemožno považovať použitie polemického slova „údajne" pred opísaním skutkových okolností, ak

nositeľ základného práva na slobodu prejavu nedisponuje dostatkom indícií na to, aby mohol veriť v pravdivosť svojich tvrdení. Ústavný súd, rovnako ako judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva, nepopiera právo novinára dopustiť sa aj určitého zjednodušenia, či dokonca nepresnosti, ale za súčasného rešpektovania zásady, že uverejnenie informácií v relevantnom čase zodpovedalo reálne existujúcim skutočnostiam".

34.7. Podľa právnej vety uznesenia Ústavného súdu Slovenskej republiky z 18. septembra 2012 sp. zn. II. ÚS 340/2009 „Funkciou (účelom) titulku článku uverejneného v printových médiách je upútať a zaujať čitateľa tak, aby si článok prečítal a až na tomto základe si osvojil tlačou ponúkané informácie a urobil si o nich vlastný úsudok. Preto treba aj v konaní o ochrane osobnosti vo všeobecnosti akceptovať a tolerovať, že sa v titulku objavujú expresívnejšie, provokujúce či zveličujúce vyjadrovacie prostriedky. Všeobecný súd rozhodujúci v konaní o ochrane osobnosti musí zohľadniť organickú väzbu medzi titulkom (nadpisom) určitého článku a jeho vecným obsahom. Pri „izolovanom“ posudzovaní by totiž väčšinu titulkov (nadpisov) uverejňovaných v tlači bolo potrebné kvalifikovať ako skutkové tvrdenia (fakty), hoci skutočným zámerom ich autorov je len prostredníctvom titulkov upútať pozornosť čitateľov na článok, ktorý poskytuje informácie vo forme hodnotiacich úsudkov. Bez dostatočného zohľadnenia organickej väzby medzi titulkom (nadpisom) určitého článku a jeho vecným obsahom spravidla nemožno dospieť hodnoverne k záveru, že v ňom obsiahnuté tvrdenie je pravdivé alebo naopak, nepravdivé".

35. Vychádzajúc z interpretácie zákonných ustanovení § 11, § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka, článku 19 ods. 1 a 2, článku 26 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky, článku 10 bod 1. Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd aplikovaných v spore, berúc pritom v úvahu aj judikatúru EŠLP, ktorú aj ústavný súd konštantne zohľadňuje vo svojej rozhodovacej činnosti, najvyšší súd uvádza, že sloboda prejavu predstavuje jeden zo základných pilierov demokratickej spoločnosti, jednu zo základných podmienok jej rozvoja a sebarealizácie jednotlivca. Uplatňuje sa nielen vo vzťahu k "informáciám" a "myšlienkam", ktoré sa prijímajú priaznivo, resp. sa pokladajú za neurážlivé a neutrálne, ale aj k tým, ktoré urážajú, šokujú alebo znepokojujú štát alebo časť obyvateľstva. Vyžaduje si to pluralizmus, znášateľnosť a veľkorysosť, bez ktorých nemožno hovoriť o "demokratickej spoločnosti" (Handyside v. Spojené kráľovstvo, sťažnosť č. 5493/72, rozsudok zo 7. decembra 1976, § 49). V niektorých situáciách však musí sloboda prejavu ustúpiť. Limitačné klauzuly v čl. 26 ods. 4 ústavy a čl. 10 ods. 2 dohovoru explicitne uvádzajú dôvody obmedzenia slobody prejavu, pričom ide o obmedzenia, ktoré musia zodpovedať vždy demokratickému charakteru spoločnosti ("opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné"). Dôvodom takéhoto obmedzenia môže byť aj "ochrana práv a slobôd iných", teda okrem iného aj záruky vyplývajúce zo základného práva na ochranu osobnosti v rozsahu garantovanom v čl. 19 ústavy a konkretizovanom najmä v § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, ktoré chránia súkromné osoby pred neoprávnenými zásahmi zo strany iných súkromných osôb (vrátane navrhovateľa) alebo štátu.

35.1. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že obmedzenie akéhokoľvek základného práva alebo slobody, a teda aj slobody prejavu možno považovať za ústavne akceptovateľné len vtedy, ak ide o obmedzenie, ktoré bolo ustanovené zákonom, resp. na základe zákona zodpovedá niektorému ustanovenému legitímnemu cieľu a je nevyhnutné v demokratickej spoločnosti na dosiahnutie sledovaného cieľa, t. j. ospravedlňuje ho existencia naliehavej spoločenskej potreby a primerane (spravidlo) vyvážený vzťah medzi použitými prostriedkami a sledovaným cieľom, t. j. musí ísť o obmedzenie, ktoré je v súlade so zásadou proporcionality (II. ÚS 692/2017).

35.2. Podľa nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky z 13. decembra 2007 sp. zn. II. ÚS 261/06 „obzvlášť pre kritickú diskusiu o súdnych rozhodnutiach, nezávisle od štátu, v ktorom prebieha, pritom platí, že by mala byť vecná, podložená odbornými právnymi argumentmi, nie osobná, emotívna či expresívna, prekračujúca medze všeobecne uznávaných pravidiel slušnosti. Ústavný súd pritom v tejto súvislosti už v minulosti upozornil, že pri prekročení dovolených limitov prípustnej kritiky by táto mohla negatívne vplývať aj na prijímanie všetkých (mnohých) rozhodnutí súdov očami širšej, nielen dotknutej verejnosti". Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze z 10. januára 2013 sp. zn. IV. ÚS 472/2012

konštatoval, že miera prípustnosti kritiky konkrétneho sudcu je menšia ako miera prípustnosti kritiky súdov, prípadne celej justície.

35.3. V danej veci súdy nižších inšancií ustálili, že posudzovaný článok je kombináciou skutkových tvrdení a (pridružených) hodnotiacich úsudkov, z ktorých označené výroky A až G označili ako „nepravdivé fakty alebo nepravdivé úsudky“ resp. v inej časti rozsudku ako „hodnotové úsudky (kritiku)“. Samotnú tému článku bez akýchkoľvek pochybností označili súdy za tému verejného záujmu, nakoľko ide o činnosť štátnych orgánov, navyše o činnosť takú, ktorá bola vykonávaná v období neslobody a ktorá sa závažným spôsobom dotýkala ľudských práv a slobôd, s čím sa aj dovolací súd stotožňuje. Spornou bola oprávnenosť skutkových tvrdení/kritiky autora s uvedením mena žalobcu, t.j. že „...súdna moc vynášala vopred stanovené rozsudky..“ - „počas totality ich pričinením končili občania vo väzení len preto, že chceli opustiť neslobodný režim...“ - „tí, čo sa podieľali na perzekúciách...“ - „kto bude súdiť tých, čo súdili nevinných...“ - „Zločinci v talároch?“ - „našou úlohou je zverejňovať mená tých, ktorí sa podieľali na zločinoch bývalého režimu“ v kombinácii s názvom článku „Zločinci v talároch?“ a s dokreslením aj fotografiou z trestného procesu s C. Y.; všetky ktoré skutočnosti nemožno izolovať od článku ako celku.

35.4. Vychádzajúc z uvedeného, berúc pritom v úvahu aj to, že sporné výroky sú obsahom témy verejného záujmu, týkajú sa verejného činiteľa - sudcu, funkciu titulku v názve článku (zaujať, priťahnúť pozornosť čitateľa), použitie otáznika, úlohu médií ako aj údaje poskytnuté štátnymi orgánmi, dovolací súd dospel k záveru, že odvolací súd ním prezentovanými/formulovanými závermi týkajúcimi sa uloženia povinnosti žalovanej ospravedlniť sa, nerozhodol v rozpore s ustálenou súdnou praxou najvyššieho súdu tak, ako je vymedzená vyššie uvedenými rozhodnutiami. Aj dovolací súd má za to, že kritika žalobcu v článku uverejnenom žalovanou prekročila vyššie opísané medze prípustnej kritiky, tak ako ich vytýčila judikatúra ESLP a Ústavného súdu Slovenskej republiky a neoprávnene zasiahla do práva na ochranu osobnosti žalobcu (porovnaj uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 16. júna 2011 sp. zn. I. ÚS 408/2010-87 v obdobnej veci). Dovolací súd sa stotožňuje s tým, že odsudzujúce rozhodnutie vyhlásené žalobcom ako sudcom a spomenuté v článku môže byť vnímané ako nespravodlivé, ale žiadnym rozumným spôsobom z toho nemožno vyvodiť, že by išlo o rozhodnutie „zločinné“ a že by žalobca bol zločinec. Súd prvej inšancie v odôvodnení svojho rozsudku podal úplnú a vyčerpávajúcu charakteristiku tohto pojmu a aj keď bol použitý výslovne iba v nadpise článku (aj to s otáznikom) charakterizovanie žalobcu ako zločince v talári, ako predstaviteľa zločinného systému širokou publicitou malo bezpochyby potenciál vyvolať obraz, že páchal trestnú činnosť a ako osobu ho kriminalizovať. Podľa dovolacieho súdu žalovaná (autor článku) môže spochybňovať morálnu integritu sudcu minulého režimu, avšak musí to vyjadrovať spôsobom, ktorý je prípustný (pozri bod 35.1. tohto rozhodnutia).

35.5. Európsky súd pre ľudské práva pri posudzovaní limitov slobody prejavu starostlivo rozlišuje medzi faktami a hodnotiacimi úsudkami. Existenciu faktov možno preukázať, zatiaľ čo otázka pravdivosti hodnotiacich úsudkov nepripúšťa dôkazy (Lingens c. Rakúsko, spomínaný rozsudok; obdobne Feldek c. Slovenská republika, rozsudok z 12. júla 2001). Aj keď hodnotiaci úsudok vzhľadom na svoj subjektívny charakter vylučuje dôkaz pravdy, musí vychádzať z dostatočného faktického základu (Jerusalem c. Rakúsko, rozsudok z 27. februára 2001). Z uvedeného vyplýva, že ak v konkrétnom prípade boli z hľadiska ústavnej akceptovateľnosti posudzované hodnotiace úsudky autora žalovanej, tak musela byť ochrana výrokov takéhoto charakteru z hľadiska slobody prejavu s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu intenzívnejšia ako v prípade uverejnenia faktov (skutkových tvrdení), ktoré sa môžu ukázať neskôr ako nepravdivé. S ohľadom na uvedené skutočnosti (vyplývajúce tak z judikatúry ESLP, Ústavného súdu Slovenskej republiky ako aj najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/149/2009) dovolateľka nemá pravdu, že z judikatúry najvyššieho súdu vyplýva, že hodnotiace úsudky nemožno akýmkoľvek spôsobom preskúmať, naopak aj v takomto prípade ako v preskúmvanej veci bolo potrebné skúmať či forma verejnej prezentácie zvolenej témy bola primeraná a či zásah do osobnostných práv žalobcu bol nevyhnutným sprievodným javom kritiky, to znamená, či primárnym cieľom kritiky nebolo hanobenie (kriminalizovanie) či zneuctenie žalobcu.

35.6. Záverom najvyšší súd uvádza, že kritika spoločenských javov je potrebná a v zásade ju nemožno

považovať za zásah do práv chránených v § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka. Ak však zo skutkových okolností uvedených v článku nemožno vyvodiť zodpovedajúce závery, nejde o právom prípustnú kritiku, ale o tvrdenie, ktoré nemá základ v skutkovom deji. Za pravdivé opísanie skutkových okolností nemožno považovať také, keď autor článku síce uvedie pravdivé skutočnosti, ale niektoré skutočnosti vynechá alebo ich nerozvedie do tej miery, aby si čitatelia mohli vytvoriť vlastný názor na vec. Tento spôsob opísania skutkového deja čitateľovi neumožňuje v konečnom dôsledku urobiť si vlastný hodnotiaci úsudok, resp. má za následok skreslenie jeho hodnotiaceho úsudku. V rozhodnutí z 27. februára 2001 vo veci Jerusalem c. Rakúsko EŠLP uviedol, že tam, kde vyhlásenie prerastie do hodnotiaceho výroku, proporционаlita zásahu môže závisieť na tom, či existuje dostatočná skutková základňa pre napadnuté vyhlásenie, pretože dokonca aj hodnotiaci výrok bez akejkoľvek skutkovej základne na jeho podporu môže byť prehnaný.

36. So zreteľom na uvedené dovolací súd konštatuje, že pri riešení dovolateľkou nastolených právnych otázok, od ktorých záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, nedošlo k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci resp. odklonu od rozhodovacej praxe najvyššieho súdu.

37. Dovolací súd zo zhora uvedených dôvodov dovolanie žalovanej, ktorým namietala vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP voči potvrdzujúcemu výroku krajského súdu týkajúceho sa povinnosti žalovanej ospravedlniť a v časti, v ktorej namietala voči tomu istému výroku nesprávne právne posúdenie veci v zmysle § 421 ods. 1 CSP, odmietol podľa § 447 písm. c) CSP ako dovolanie, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je prípustné; Vo zvyšnej časti rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu v uvedenom rozsahu vrátil na ďalšie konanie.

38. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

#### **Poučenie:**

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.